

Karkonoski
Park Narodowy

Panoramy Karkonoszy

Marek Kasprzak

Karkonoski
Park Narodowy

Panoramy Karkonoszy

Marek Kasprzak

Karkonoski Park Narodowy
Jelenia Góra 2018

Panoramy Karkonoszy

© Karkonoski Park Narodowy, ul. Chałubińskiego 23, 58-570 Jelenia Góra

Tekst: Marek Kasprzak

Fotografie: Marek Kasprzak

- Fotografia na 1. stronie okładki: Grupa skalna Pielgrzymy, w tle widoczna Śnieżka.
Fotografia na 2. stronie okładki: Zimowa sceneria Kotle Małego Stawu, tafla jeziora skuta lodem.
Fotografia na 3. stronie okładki: Góra: Widok na dolinę Pławy, w tle wzniesienia Kopy i Śnieżki, a na lewo od nich Czarny Grzbiet i Kowarski Grzbiet.
Dół: Widok w kierunku wschodnim ze Śląskich Kamieni, widoczne obniżenie Przetęczy Karkonoskiej.
Fotografia na 4. stronie okładki: Kaskady Łomniczki na skalnej ścianie Kotle Łomniczki.

Skład i druk:

Zakład Poligraficzny SINDRUK,
45-594 Opole, ul. Firmowa 12
biuro@sindruk.pl, tel.: 77 442 09 69

ISBN: 978-83-64528-76-7

Publikacja
dofinansowana ze środków Wojewódzkiego
Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki
Wodnej we Wrocławiu

Spis treści

Wstęp	4
Widok ze skoczni narciarskiej „Orlinek” w Karpaczu	6
Widok ze stoku Kowarskiego Grzbietu	8
Widok ze stoku Kruczej Kopy	10
Widok ze Skalnego Stołu w kierunku zachodnim	12
Widok z Sowiej Przełęczy	14
Widok na Czarny Grzbiet ze stoku Śnieżki	16
Widok z Przełęczy pod Śnieżką	18
Widok ze Śnieżki na Obří důl	20
Widok na Kocioł Łomniczki	22
Widok na Kocioł i dolinę Łomniczki	24
Widok z Równi pod Śnieżką w kierunku południowo-zachodnim	26
Widok na Kocioł Małego Stawu i dolinę Łomnicy	28
Widok na Mały Staw	30
Widok na Kocioł Wielkiego Stawu	32
Widok znad Polany	34
Widok z Pielgrzymów	36
Widok na Kocioł Smogorni	38
Widok ze stoku Małego Szyszaka	40
Widok z Pasiek przy źródłiskach Podgórnjej	42
Widok z Czeskich Kamieni w kierunku wschodnim	44
Widok z Czeskich Kamieni w kierunku zachodnim	46
Widok na Czarny Kocioł Jagniątkowski	48
Widok spod Wielkiego Szyszaka przy Przełęczy pod Śmielcem	50
Widok znad Wielkiego Śnieżnego Kotła	52
Widok z Mokrej Drogi	54
Widok z Twarożnika	56
Widok ze Szrenicy w kierunku południowo-zachodnim	58
Widok spod Szrenicy	60
Widok na Wodospad Szklarki	62
Widok z Sokolika w Górach Sokolich	64

Wstęp

Karkonosze są najwyższym pasmem Sudetów, a ich największa kulminacja – Śnieżka – wznosi się na 1602 m n.p.m. Karkonosze wyróżniają się w skali całego Średniogórza Europejskiego nie tylko pod względem wysokości bezwzględnych. Są to jedyne w Europie Środkowej góry średnie o tak dużej różnorodności form rzeźby, zarówno pod względem morfologicznym, jak i genetycznym. Różnorodność ta wynika z trwającej miliony lat ewolucji masywu i zmieniających się warunków środowiskowych.

Na ukształtowanie powierzchni Karkonoszy wpływ ma budowa geologiczna. Trzon gór zbudowany jest z granitów odsłoniętych spod okrywy skał metamorficznych (m.in. łupków łuszczkowych, gnejsów, amfibolitów, wapieni krystalicznych i hornfelsów). W Karkonoszach występują także karbońskie skały osadowe (złepieńce), intruzje bazanitów z paleogenu (znane powszechnie jako żyły bazaltowe), ale i tworzące się współcześnie pokłady torfu. W rozwoju rzeźby istotną rolę odegrały również czynniki tektoniczne. W wyniku ruchów poszczególnych bloków

Widok na Śnieżkę z Lučńí hory po czeskiej stronie Karkonoszy

tektonicznych doszło do wykształcenia wyraźnych krawędzi morfologicznych, obniżeń i wyniesionych powierzchni kształtowanych dalej przez procesy zewnętrzne (wietrzenie, erozję i in.). Cechą charakterystyczną współczesnego krajobrazu Karkonoszy stały się bez wątpienia ślady plejstocenijskich zlodowaceń oraz liczne skałki.

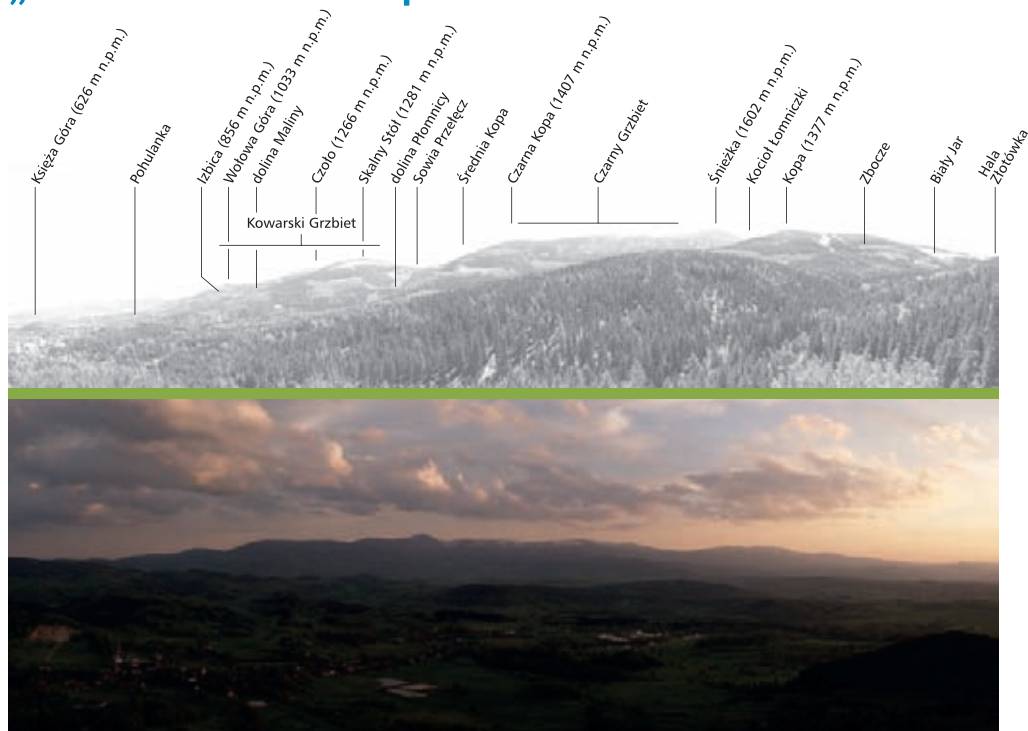
Rzeźba Karkonoszy, a przede wszystkim jej elementy w skali mikro i mezo wymagają działań ochronnych, które od 1959 r. prowadzi Karkonoski Park

Narodowy (KPN). Ochrona polega m.in. na popularyzacji wiedzy, czemu służyć ma również ta publikacja. Na kolejnych, panoramicznych zdjęciach przedstawione zostały typowe widoki, jakie napotka turysta, przemierzając szlaki polskich Karkonoszy. W sposób syntetyczny, często uproszczony, dodano do nich informację o nazwach własnych oraz elementach decydujących o krajobrazie i ukształtowaniu terenu. Życzę udanej wędrówki.

Autor

Widok ze skoczni narciarskiej „Orlinek” w Karpaczu

Masyw Karkonoszy widziany z Krzyżnej Góry (Góry Sokole)

Masyw Karkonoszy tworzy kilka głównych grzbietów, wśród których największy jest Grzbiet Główny, zwany także Śląskim Grzbietem. Od wschodu przylega do niego Czarny Grzbiet. Wraz z leżącym dalej Kowarskim Grzbietem mają przebieg zbliżony do równoleżnikowego. Poprzecznie do nich uformowany został leżący dalej na wschód Lasocki Grzbiet. W podziale fizyczno-geograficznym wyróżnia się Karkonosze Wschodnie i Karkonosze Zachodnie. Linie podziału wyznacza Przełęcz Karkonoska i Kozacka Dolina (dolina Czerwienia, łącząca się niżej z doliną Podgórną).

Polską część Karkonoszy uzupełnia Pogórze Karkonoskie, oddzielone od Grzbietu Głównego tzw. Karkonoskim Padołem Śródgórnym. Jest to wyraźne obniżenie wykształcone przy udziale czynników

tektonicznych, składające się z szeregu śródgórných kotlin i dolin. Ciągają się one na linii od Karpacza na wschodzie po Szklarską Porębę na zachodzie. Pogórze Karkonoszy oddzielone jest od dna Kotliny Jeleniogórskiej wyraźnym progiem morfologicznym, którego geneza wynika również z pionowych ruchów tektonicznych podłoża. Pogórze poprzecinane jest szeregiem dolin przełomowych.

W krajobrazie tworzonym przez masyw Karkonoszy wyróżniają się ich zrównane wierzchowiny, wystające ponad nie kopulaste szczyty i doliny nawiązujące do nachylenia powierzchni stokowych. Obraz urozmaica zmienność pięter roślinnych oraz skalny charakter najwyższych kulminacji, pokrytych najczęściej rumowiskami skalnymi.

Dojście do punktu widokowego: skocznia znajduje się w Karpaczu, można do niej dotrzeć od strony przystanku PKS Karpacz Biały Jar ulicą Olimpijską lub od strony Rozdroża Łomnickiego ulicą Strażacką (przechodząc wcześniej obok dolnej stacji wyciągu narciarskiego na Kope). Naprzeciw skoczni Orlinek znajdują się parkingi samochodowe. Najbliżej skoczni biegnie szlak czerwony prowadzący z Karpacza Białego Jaru w kierunku Schroniska pod Łomniczką. Czas dojścia z Karpacza Białego Jaru – ok. 15 minut.

Widok ze stoku Kowarskiego Grzbietu

Grabowiec (784 m n.p.m.)

dno Kotliny Jeleniogórskiej

Góry Sokole (Sokoliki)
obniżenie Kowar
(dolina Jedlicy)

Wotowa Góra (1033 m n.p.m.)

Łysa Góra (946 m n.p.m.)

Rudawy Janowickie

Granit budujący Grzbiet Główny Karkonoszy jest częścią batolitu, czyli ciała magmowego, jakie zastygło we wnętrzu skorupy ziemskiej, niezgodnie do istniejącego wcześniej układu warstw skalnych. Granit został odsłonięty w wyniku erozyjnego zniszczenia okrywających go skał metamorficznych. Obecnie skały metamorficzne budują karkonoskie grzbiety znajdujące się na wschód od Śnieżki (włącznie z jej kulminacją) oraz na północny-zachód od Szklarskiej Poręby. W granicy natomiast wykształciły się również inne masywy: Rudawy Janowickie czy fragment Gór Izerskich. Co ciekawe jest on także podłożem Kotliny Jeleniogórskiej,

i to zarówno szeregu jej wzgórz (Wzgórze Stanisławskie, Karpnickie, Łomnickie), jak i samego obniżenia.

Zróznicowanie rzeźby granitowej jest wynikiem szeregu procesów zewnętrznych, ale przede wszystkim zostało uwarunkowane zmiennością litologiczną samego granitu. Jego odmiany cechują się różną odpornością na wietrzenie – np. skrajnie różne cechy będzie miał silnie spękany granit porfirowaty i masywny granit aplitowy. Gdy morfologia terenu wynika z różnic w budowie geologicznej, sytuację taką nazywa się rzeźbą strukturalną.

Dojście do punktu widokowego: panorama wykonana została ze stromego podejścia żółtym szlakiem z Budnik (obszar nieistniejącej już wsi na stoku Kowarskiego Grzbietu) na szczyt Skalny Stół. Można się tam dostać z Karpacza Białego Jaru przez Karpacz Wilczą Porębę i Szeroki Most – najpierw szlakiem zielonym prowadzącym w kierunku Przetęczy Okraj, odbijając szlakiem żółtym w Budnikach (czas przejścia ok. 2,5 godziny) lub schodząc z wierzchołki Karkonoszy, od strony Przetęczy pod Śnieżką szlakiem niebieskim przez Czarny Grzbiet na Skalny Stół, stamtąd schodząc szlakiem żółtym (ok. 2,5 godziny marszu).

Widok ze stoku Kruczej Kopy

Żwiry rzeczne w dolinie Łomnicy, odsłonięte w wyniku erozji brzegu. Żwiry budują poziom wyższej terasy (niegdys powierzchnia stożka napływowego).

Pogórze Karkonoskie tworzy sieć krótkich grzbietów i kopulastych szczytów. Najwyższą kulminacją jest tu szczyt Czolo na północny-zachód od Karpacza. Pogórze Karkonoskie jest oddzielone od dna Kotliny

Jeleniogórskiej wyraźną krawędzią morfologiczną. U podstawy wzniesień, na przedłużeniu wylotu dolin rozpościerają się powierzchnie akumulacji rzecznej – stożki napływowo.

Wschodnia część Pogórza Karkonoskiego widziana ze Złotego Widoku nad Zbiornikiem Sosnówka

Dojście do punktu widokowego: widok rozpościera się ze szlaku zielonego prowadzącego z Karpacza przez Budniki na Przełęcz Okraj. Dojście od przystanku PKS Karpacz Biały Jar zajmie ok. 1 godziny i 15 minut, z Przełęcz Okraj Tabaczną Ścieżką ponad 1,5 godziny.

Widok ze Skalnego Stołu w kierunku zachodnim

W obniżeniu Karkonoskiego Padołu Śródgórskiego, który oddziela Grzbiet Główny Karkonoszy od Pogórza Karkonoskiego, ulokowano główne ośrodki turystyczne: Karpacz, Borowice, Przesiekę, Jagniątków, Michałowice, Szklarską Porębę. Znajdujące się tutaj obniżenia są lokalnymi węzłami hydrograficznymi, z których główne rzeki, takie jak Łomni-

ca, Czerwonka, Podgórna, Wrzosówka i Kamienna, odprowadzają wody w kierunku Kotliny Jeleniogórskiej.

Stoki Grzbietu Głównego opadające w kierunku Padołu nie są nachylone jednorodnie. W ich profilu podłużnym zaznaczają się lokalne wypłaszczenia.

Widok na zachodnią część Karkonoskiego Padołu Śródgórskiego z Wysokiego Kamienia w Górach Iżerskich.

Dojście do punktu widokowego: na Skalny Stół najszybciej można się dostać od Przełęczy Okraj szlakiem niebieskim przez szczyt Czoło (ok. 1 godziny marszu). Można wspiąć się na niego, idąc szlakiem niebieskim od drugiej strony, tj. od Przełęczy pod Śnieżką (ponad 2 godziny marszu) lub też bezpośrednio z Karpacza: czarnym szlakiem przez Sowią Dolinę, potem niebieskim szlakiem na szczyt (2,5–3 godziny marszu), albo szlakiem zielonym w kierunku Przełęczy Okraj, odbijając w Budnikach szlakiem żółtym (ok. 3 godzin marszu – uwaga, strome i trudne podejście).

Widok z Sowiej Przetęczy

Efekty erozji wodnej na powierzchni szlaku turystycznego (góra Chojnik) i metody jej zapobiegania (Kowarski Grzbiet)

Procesy geomorfologiczne działające na powierzchni karkonoskich stoków są warunkowane pokrywą (szatą) roślinną. Najlepszym przykładem może być erozja wodna, która jest mało aktywna na powierzchniach zadarnionych, ale nadzwyczaj aktywna na powierzchniach odsoniętych, czyli w praktyce na nieutwardzonych drogach i ścieżkach turystycznych. Efekty erozji wodnej widoczne są po większych opadach oraz roztopach. W szczególnych przypadkach prowadzi ona do wykształcenia żłobin i rynien erozyjnych, potęgując dostawę zwietrzliny skalnej do koryt rzecznych i wpływa na wielkość akumulacji rumowiska rzeczno-go na przedpolu gór.

Poważne zagrożenie erozją wodną prognozowano podczas tzw. klęski ekologicznej lat 80. XX w., kie-

dy wskutek nałożenia się niekorzystnych czynników zniszczone zostały drzewostany dużej części Karkonoszy. Straty dotknęły głównie monokultury świerkowe – gatunki obce, słabo przystosowane do sudeckich warunków, poddane silnemu zakwaszeniu atmosfery, osłabione powtarzającymi się corocznie posuchami letnimi i zaatakowane przez szkodniki. Czas pokazał, że miejsce usychających drzew natychmiast wykorzystywały inne rośliny, a czynnikiem erozyjnym okazały się działania człowieka na szlakach zrywkowych i drogach jezdnych.

Dzisiaj ślady zamierania lasu są jeszcze w niektórych miejscach Karkonoszy widoczne. Prowadzi się jednak intensywne prace nad urozmaiceniem drzewostanu i odtworzeniem naturalnych zbiorowisk roślinnych.

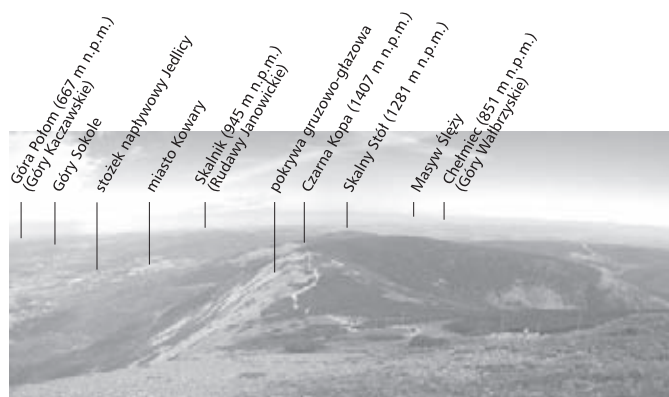
Dojście do punktu widokowego: Sowią przetęcz znajduje się na trasie grzbietowego szlaku czerwonego – dojście w to miejsce z Przetęczy Okraj zajmuje ok. 1 godziny, z Przetęczy pod Śnieżką (szlak niebieski, idąc Drogą Jubileuszową) ok. 1 godziny 45 minut. Na Przetęcz Sowią można się również wspiąć przez Sowią Dolinę – dojście szlakiem czarnym z okolic nieczynnej stacji PKP w Karpaczu zajmuje ok. 2 godzin.

Widok na Czarny Grzbiet ze stoku Śnieżki

Pojedynczy wieniec gruzowy na Czarnym Grzbiecie

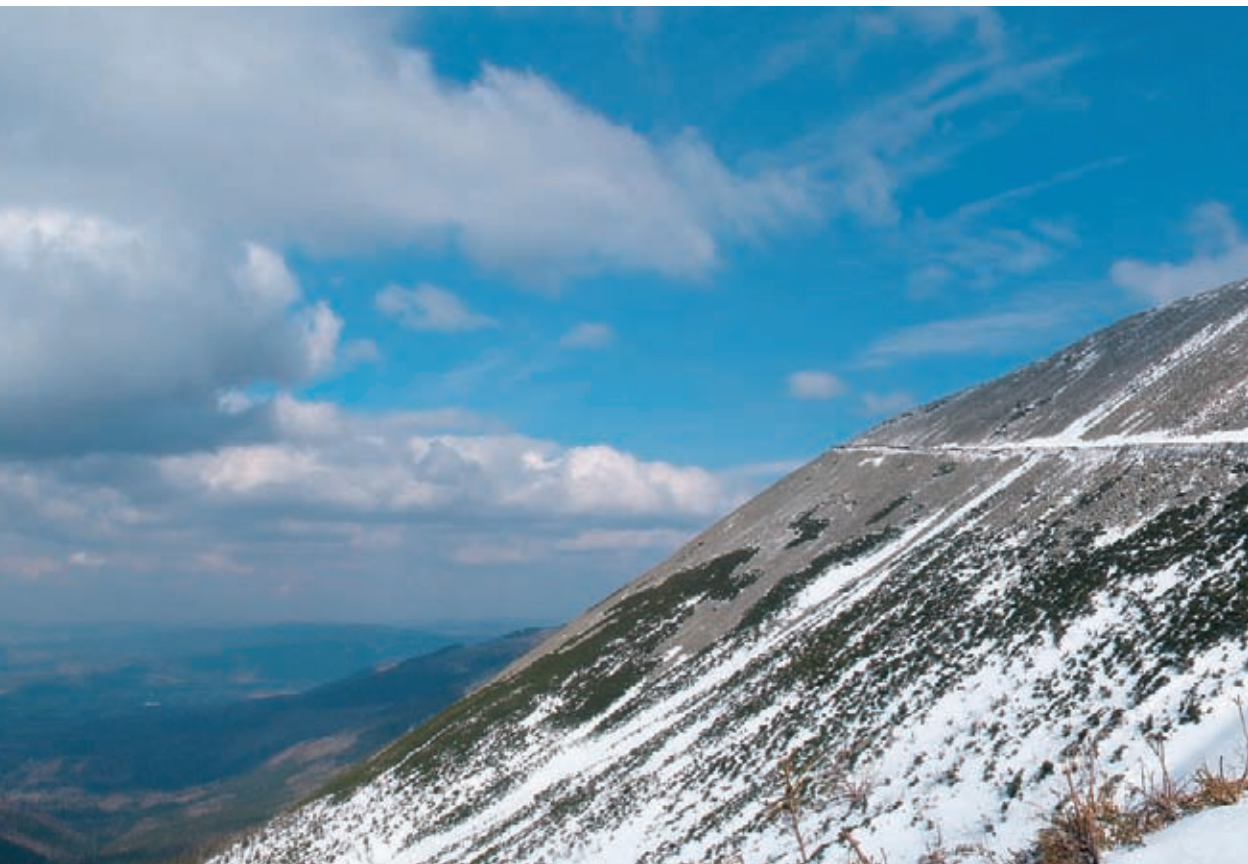

Czarny Grzbiet pokrywa zwarte rumowisko skalne, miejscami zasłonięte płatami kosodrzewiny. Z uwagi na dominującą wielkość elementów skalnych rumowisko takie nazwać można pokrywą gruzowo-głazową. Nazwa gołoborze nie jest wskazana, jako określenie regionalne dla Gór Świętokrzyskich, odnoszące się do warunków siedliskowych niższego piętra roślinnego (leśnego). Pokrywa gruzowo-głazowa powstała w wyniku długotrwałego wietrzenia mrozowego skał w warunkach peryglacjalnych:

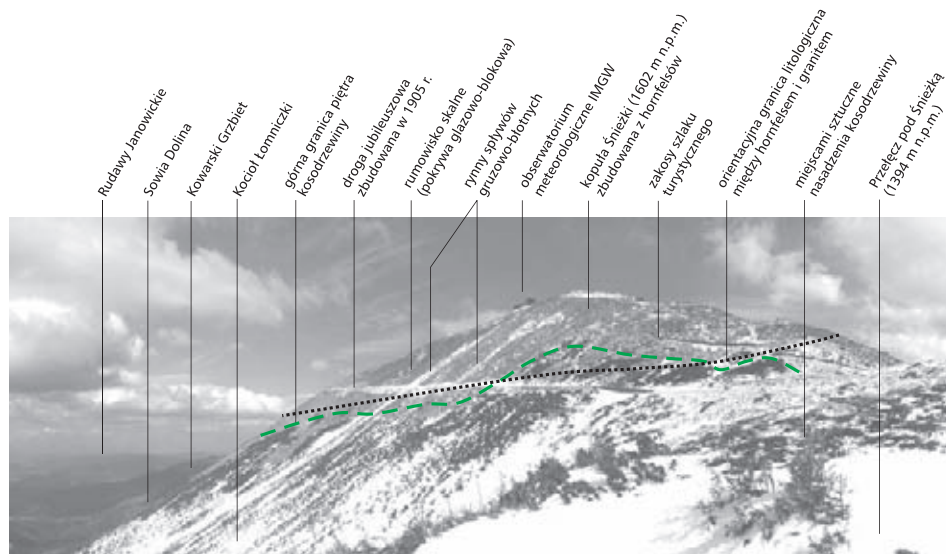
chłodnych z licznymi przejściami temperatury powietrza przez punkt 0 °C, raczej suchych. W Polsce warunki takie panowały w zimnych okresach plejstocenu. W wysokich partiach Karkonoszy istnieją także obecnie.

Efektem działania lodu pojawiającego się w pokrywie gruzowo-głazowej jest segregacja mrozowa jej elementów. Są one sortowane, tworząc regularne wieńce gruzowe. Starajmy się ich nie niszczyć.

Dojście do punktu widokowego: fotografia wykonana została z Drogi Jubileuszowej, okrążającej Śnieżkę. Najszybciej można się tu dostać z Karpacza Wilczej Poręby – szlakiem żółtym, potem czerwonym na Przełęcz pod Śnieżką i dalej niebieskim w kierunku Czarnego Grzbietu (droga letnia), co z okolic nieczynnej stacji PKP w Karpaczu zajmie ok. 3,5 godzin. Na Przełęcz pod Śnieżką można wejść także szlakiem czerwonym z Rozdroża Łomnickiego w Karpaczu (2 godziny 15 minut), szlakiem czarnym z Rozdroża Łomnickiego przez Biały Jar i Kopę Śląską Drogą (ok. 2 godzin marszu), szlakiem niebieskim ze Świątyni Wang przez Polanę i Kocioł Małego Stawu (ok. 3 godziny 15 minut marszu). Do punktu widokowego można zejść szlakiem czerwonym ze Śnieżki (10 minut).

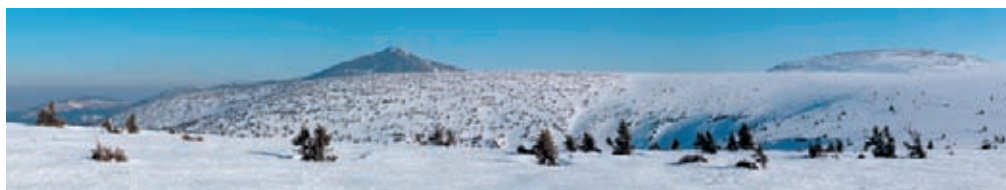
Widok z Przełęczy pod Śnieżką

Śnieżka jest najwyższym i najłatwiej rozpoznawalnym szczytem w Karkonoszach. Jej kulminacja zbudowana jest z hornfelsu – skały metamorficznej tworzącej się wewnątrz skorupy ziemskiej w strefie kontaktu magmy ze skałami osłony. Hornfels jest skałą masywną,

od porną na wietrze. Uważa się, że jest to główny czynnik decydujący o wyniesieniu szczytu ponad otoczenie zbudowane z innych skał. W ujęciu geomorfologicznym Śnieżkę nazwać można byłoby więc twardzielem (lub inaczej twardzielcem).

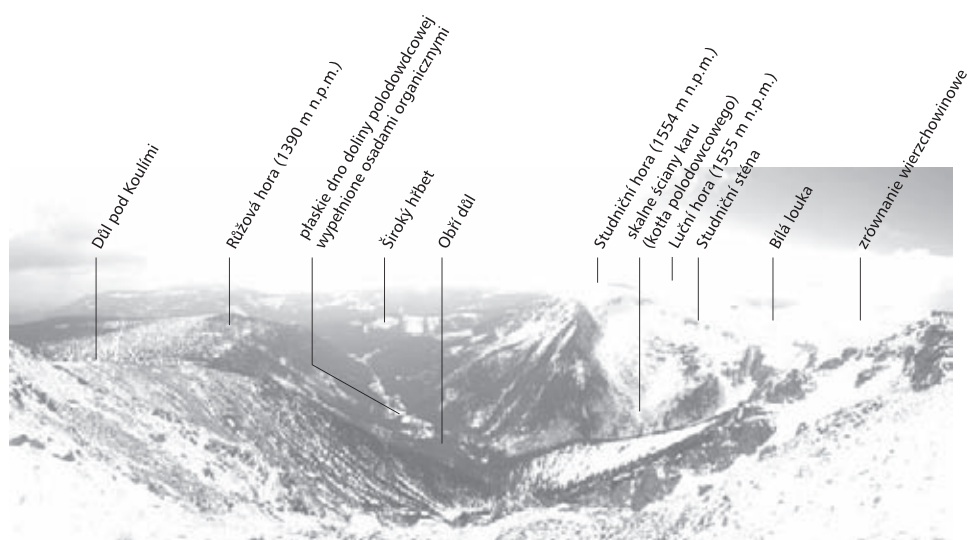

Widok z Równi pod Śnieżką

Dojście do punktu widokowego: na Przełęcz pod Śnieżką prowadzi szlak czerwony z Rozdroża Łomnickiego w Karpaczu (2 godziny 15 minut), szlak czarny z Rozdroża Łomnickiego przez Biały Jar i Kopę Śląską Drogą (ok. 2 godzin marszu), szlak niebieski ze Świątyni Wang przez Polanę i Kocioł Małego Stawu (ok. 3 godziny 15 minut marszu). Można się tutaj dostać szlakiem grzbietowym czerwonym, zarówno od strony Przełęcz Okraj (ponad 3 godziny marszu), jak i Przełęcz Karkonoskiej (ok. 2,5 godzin marszu).

Widok ze Śnieżki na Obří důl

Górski charakter rzeźby Karkonoszy podkreślają formy o genezie glacialnej. Największymi formami tego typu są kotły polodowcowe (kary) i doliny polodowcowe o charakterystycznym, ukształtnym profilu poprzecznym, ze śladami egzaracji lodowcowej (mechanicznego niszczenia, tarcia) na skalnych partiach zboczy.

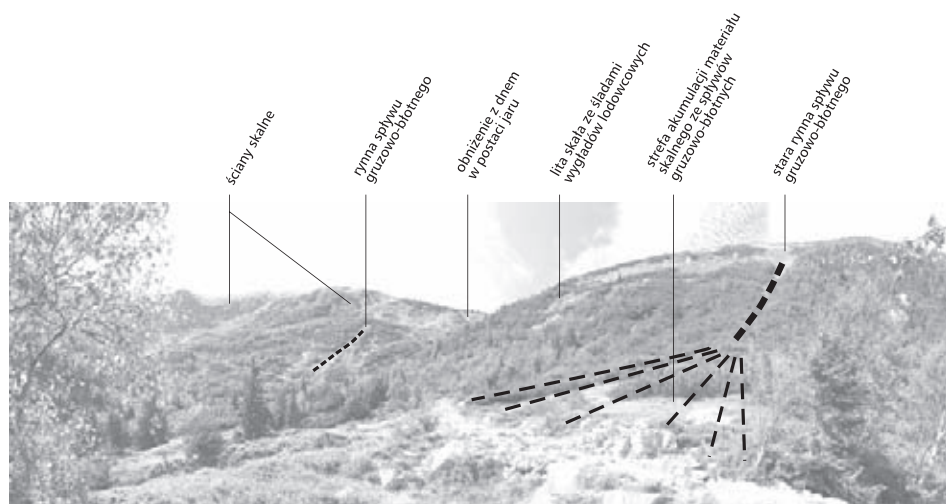
Po polskiej stronie gór typowe formy karów znane są jako Mały i Wielki Śnieżny Kocioł, Czarny Kocioł

Jagniątkowski, Kocioł Małego i Wielkiego Stawu oraz Kocioł Łomniczki. Formujące je lodowce miały jezory o długości nieprzekraczającej 3,5 km (Kocioł Wielkiego Stawu). Lodowiec o większym zasięgu istniał w zimnych okresach plejstocenu w dolinie Obří důl po czeskiej stronie Karkonoszy. Mógł mieć długość 4–5 km. Wykształcił złożony morfologicznie kocioł zwany Úpską jámą.

Dojście do punktu widokowego: Wejście na Śnieżkę prowadzi szlakiem czerwonym. Od strony wschodniej szlak ten biegnie z Przełęczy Okraj przez Kowarski Grzbiet i Czarny Grzbiet (przejście ok. 3,5 godziny). Od strony zachodniej wejście z Przełęczy pod Śnieżką odbywa się stromymi zakosami i trwa ok. 30 minut. Aby dostać się na Przełęcz pod Śnieżką, można wykorzystać wszystkie szlaki z Karpacza prowadzące na Śląski Grzbiet (Grzbiet Główny). Najszybciej dostać się tutaj z Łomnickiego Rozdroża szlakiem niebieskim (ok. 2 godziny 15 minut marszu) lub z Wilczej Poręby szlakiem żółtym przez Schronisko nad Łomniczką, potem szlakiem czerwonym (ok. 2,5 godziny). Osobom mniej wytrzymałym można polecić wjazd wyciągiem na Kopę i spacer szlakiem czarnym (15 minut marszu do Przełęczy).

Widok na Kocioł Łomniczki

Kocioł Łomniczki jest typowym karem polodowcowym. Cechują go amfiteatralne zamknięcie i strome, skaliste ściany ze śladami gładzenia lodowcowego (egzaracji). Współcześnie stoki te są silnie przekształcone przez ruchy masowe, w tym spływy gruzowo-

-błotne, zwane w Karkonoszach także murami (niemieckie Mure). Formami powstałymi w wyniku upłynięcia materiału stokowego i jego spłynięcia w dół stoku są rynny ograniczone wałami bocznymi oraz jezory akumulacyjne u podstawy stoku.

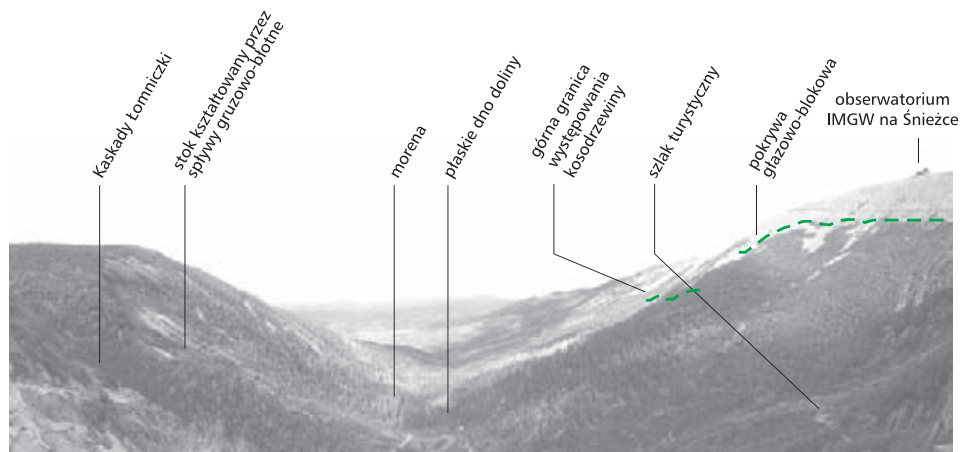

Amfiteatralny kształt ścian skalnych tworzących Kocioł Łomniczki.

Dojście do punktu widokowego: przez Kocioł Łomniczki prowadzi szlak czerwony, łączący Rozdroże Łomnickie w Karpaczu (okolice dolnej stacji wyciągu narciarskiego) z Przełęczą pod Śnieżką. Czas dojścia z Karpacza to mniej niż 2 godziny. Wędrówkę można zacząć również szlakiem żółtym z okolic nieczynnej stacji PKP w Karpaczu i dalej przez Karpacz Wilczą Porębę (czas przejścia do dna Kotła ponad 2 godziny). Do dna Kotła Łomniczki nie dostaniemy się zimą. Z uwagi na zagrożenie lawinowe wycieczka z Karpacza musi zakończyć się przy Schronisku nad Łomniczką.

Widok na Kocioł i dolinę Łomniczką

W dolinie Łomniczki nie zachowały się typowe moreny czołowe po zlodowaceniach czasu plejstoceniowego. Zostały one rozmyte przez płynącą wodę. Materiał morenowy przetrwał jedynie w postaci moren bocznych. W dnie doliny rzeka Łomniczka

wytworzyła koryto zbudowane z głazów i bloków. W swoim górnym biegu spływa ona kaskadami po ścianie kotła. Łomniczka bierze swe źródła na torfowisku pokrywającym Równię pod Śnieżką.

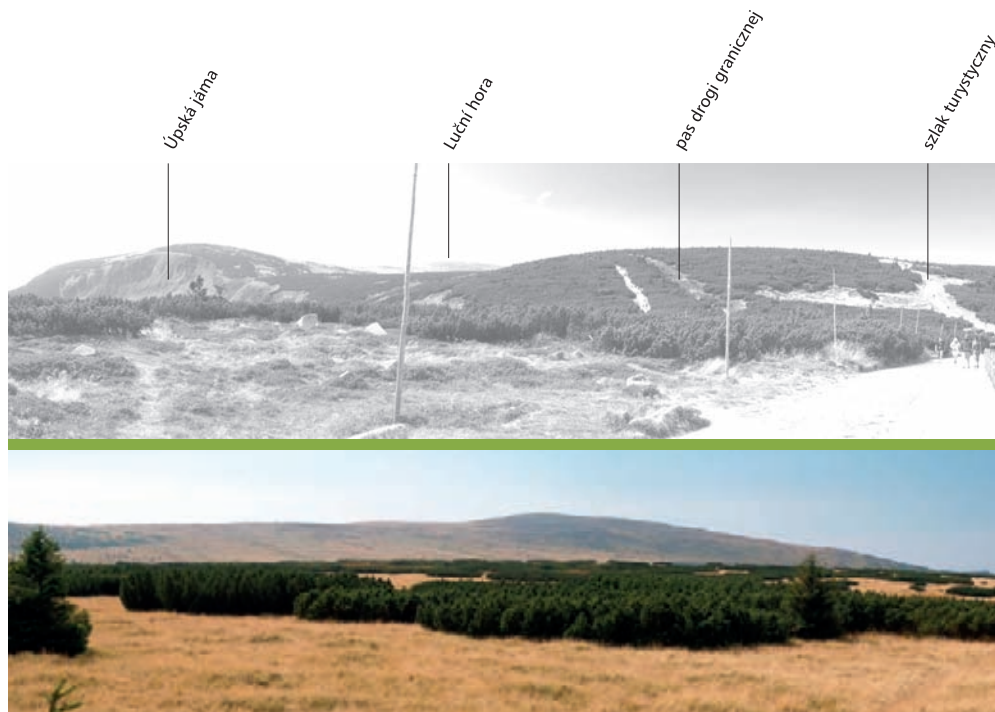

Kaskady Łomniczki na zachodniej ścianie Kotła Łomniczki

Dojście do punktu widokowego: dobry widok na dolinę i Kocioł Łomniczki rozpościera się ze szlaku czerwonego, trawersującego ścianę Kotła. Można tam zejść z Przełęczy pod Śnieżką (10 minut) lub wspiąć się z Karpacza: szlakiem czerwonym, łączącym Rozdroże Łomnickie (okolice dolnej stacji wyciągu narciarskiego w Karpaczu) z Przełęczą pod Śnieżką (ok. 2 godzin) lub początkowo szlakiem żółtym z okolic nieczynnej stacji PKP w Karpaczu i dalej przez Karpacz Wilczą Porębę (czas przejścia ok. 2 godzin 15 minut).

Widok z Równi pod Śnieżką w kierunku południowo-zachodnim

Zrównanie wierzchołkowe na wysokości Luční hory

Równia pod Śnieżką to nazwa własna fragmentu zrównania wierzchwinowego Karkonoszy. Niedgdyś zrównania tego typu w całych Sudetach kojarzono

z efektem głębokiego wietrzenia w warunkach tropikalnych paleogenu i planacji wskutek usuwania zwierzeliny. Powierzchnie zrównań miały być więc końcowym etapem niszczenia pra-Sudetów. Z uwagi na fakt, że nie zachowały się żadne osady potwierdzające zakładaną genezę oraz wiek powierzchni zrównań, dziś ich powstanie upatruje się bardziej w predyspozycji skał podłoża do tego typu rozwoju morfologicznego oraz w działaniu procesów zrównywania mrozowego (krioplanacji) w zimnych okresach plejstocenu.

Równia pod Śnieżką zasłonięta częściowo przez chmury. Na pierwszym planie widoczne obniżenie Przełęczy pod Śnieżką. Widok ze Śnieżki

Na zrównaniu wierzchwinowym Karkonoszy odznacza się pas drogi granicznej, który w okresie powojennym był stale oczyszczany z roślinności i miejscami bronowany. Stan ten utrzymywano do 1956 r.

Dojście do punktu widokowego:

Równię pod Śnieżką przecinają szlaki grzbietowe: czerwony i niebieski. W okolicę Przełęczy pod Śnieżką i Spalonej Strażnicy, gdzie wykonano fotografię, można dostać się z Karpacza wszystkimi szlakami prowadzącymi ze Świątyni Wang lub Rozdroża Łomnickiego. Pod względem krajobrazowym można polecić wejście szlakiem niebieskim od Świątyni Wang przez Polanę i Kocioł Małego Stawu (2,5–3 godziny marszu) lub trasą okrężną, szlakiem zielonym z Karpacza Białego Jaru przez Polanę, dalej żółtym przez Pielgrzymy i Słonecznik, dalej szlakiem czerwonym nad Kotłami Małego i Wielkiego Stawu (czas przejścia ok. 4,5 godzin).

Widok na Kocioł Małego Stawu i dolinę Łomnicy

Torfowisko obok Domku Myśliwskiego w dolinie Łomnicy

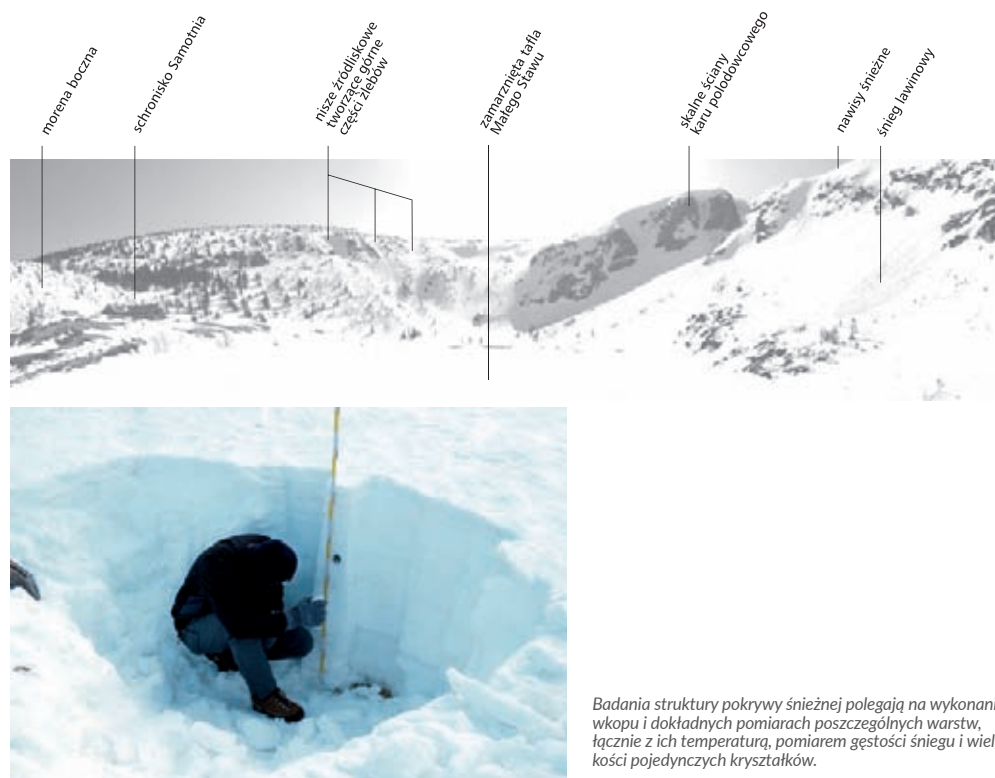
Przy wylocie Kotła Małego Stawu ma początek dolina Łomnicy – jednej z głównych rzek Karkonoszy. W górnym biegu dolina skrywa jeszcze jeden po Małym Stawie zbiornik o genezie polodowcowej. Choć dziś to śródmorenowe jezioro wypełnione jest w całości osadami mineralnymi i organicznymi (torfem), to dalej można je zlokalizować, spoglądając na okolice Domku Myśliwskiego znad krawędzi Kotła.

Wyraźne wzniesienia przy schronisku Samotnia i przy Domku Myśliwskim zbudowane są z materiału morenowego – gruzu, głazów i bloków skalnych oraz materiału skalnego dołniejszych frakcji.

Dojście do punktu widokowego: panorama wykonana została ze szlaku czerwonego (grzbietowego) w Karkonoszach Wschodnich, do którego można dostać się wszystkimi szlakami prowadzącymi z Karpacza, a najszybciej ze Świątyni Wang szlakiem niebieskim lub z Rozdroża Łomnickiego Drogą Bronka Czecha (kolor szlaku zielony) na Polanę i dalej szlakiem zielonym na Śląski Grzbiet (czas przejścia ok. 2 godzin). Punkt widokowy pojawi się na trasie turystów zmierzających z Przełęczą Karkonoskiej na Śnieżkę (ok. 1 godzina 20 minut marszu). Zimą trasa szlaku jest dla bezpieczeństwa odsunięta od krawędzi Kotła, aby zminimalizować ryzyko wywołania lawiny śnieżnej.

Widok na Mały Staw

Badania struktury pokrywy śnieżnej polegają na wykonaniu wkopu i dokładnych pomiarach poszczególnych warstw, łącznie z ich temperaturą, pomiarem gęstości śniegu i wielkości pojedynczych kryształków.

Ściany Kotła Małego Stawu są jednym z licznych miejsc w Karkonoszach predysponowanych do procesów lawinowych. Tworzące się przy górnej krawędzi Kotła nawisy śnieżne tracą stabilność, dając początek lawinom, notowanym tutaj każdej zimy.

Zejście lawiny uzależnione jest od aktualnych warunków meteorologicznych, ale także od stratyfika-

cji śniegu, to jest układu warstw tworzących pokrywę śnieżną. Warstwy śniegu o mniejszej gęstości przedzielone są laminami śniegu zmrożonego czy wręcz lodu, dającego potencjalną powierzchnię poślizgu. Niekiedy lawiny powodowane są przez człowieka. Podcięcie pokrywy śnieżnej przez narciarzy może skończyć się tragicznie.

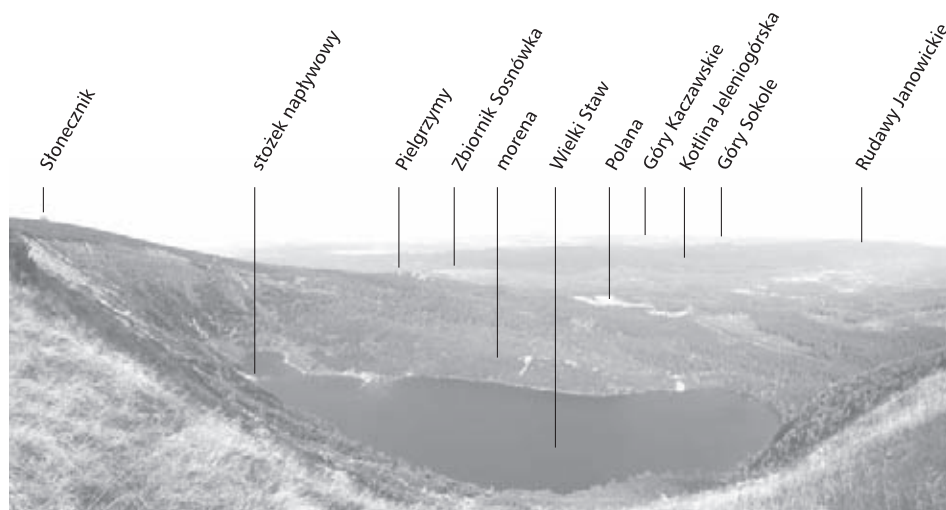

Jęzor lawiny śnieżnej pod zachodnią ścianą Kotła Małego Stawu.

Dojście do punktu widokowego: nad Mały Staw dobrze dotrzeć ze Świątyni Wang w Karpaczu szlakiem niebieskim przez Polanę, przechodząc pod ścianami Kotła w lecie (fragment szlaku zamknięty zimą ze względu na zagrożenie lawinowe) lub drogą dojazdową do Schroniska Samotnia obok Domku Myśliwskiego zimą (1 godzina 45 minut marszu). Na Polanę można wejść również od strony Rozdroża Łomnickiego szlakiem zielonym.

Widok na Kocioł Wielkiego Stawu

Wielki Staw, podobnie jak Mały Staw, jest jeziorem wypełniającym zagłębienie karu polodowcowego. Od południa ograniczają go strome ściany kotła, a od północy rygiel skalny, nadbudowany materiałem morenowym plejstoceńskiego lodowca. Jego misa składa się z basenu głównego o owalnym kształcie i płytkiej zatoki, zasypywanej przez schodzące pod wodę stożki napływowe.

Wielki Staw jest największym naturalnym zbiornikiem wodnym w Sudetach. Ma długość 646 m, średnią

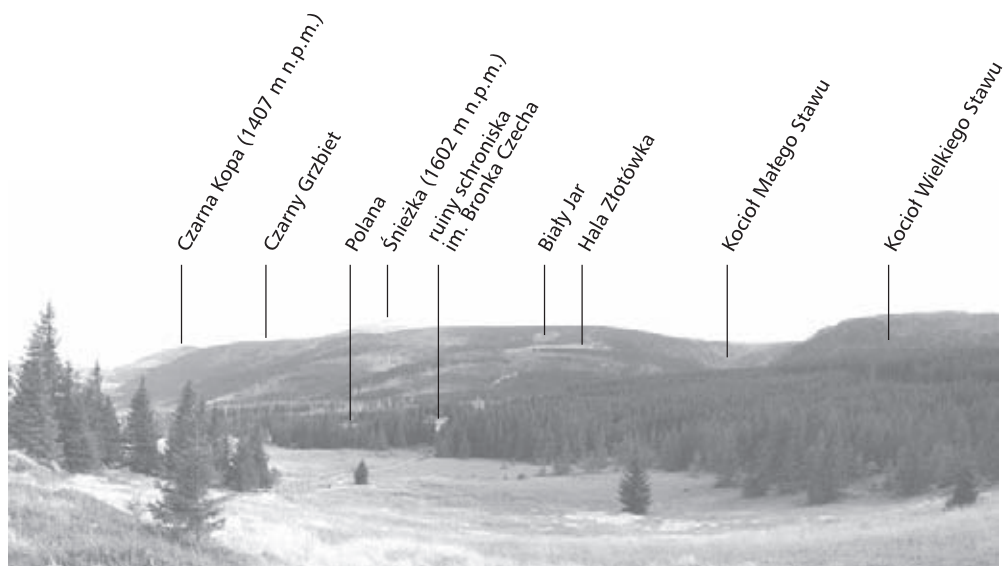
szerokość 138 m. Jego maksymalna głębokość wynosi 24,4 m. Mieści ok. 790,5 tys. m³ wody. Zasilają go wody opadowe odprowadzane z rumoszu skalnego i zwietrzliny, torfowisk wierzcholinowych, w mniejszym stopniu wody szczelinowe. Temperatura wody wynosi maksymalnie 14°C. W okresie chłodnym tafla Wielkiego Stawu pokryta jest lodem.

W wodach Wielkiego Stawu rośnie poryblin jeziorny – relikwit epoki plejstocenu – gatunek roślin z klasy wiślaków różnorodnikowych.

Dojście do punktu widokowego: nad krawędź Kotła Wielkiego Stawu można dotrzeć z Karpacza analogicznie jak nad krawędź Kotła Małego Stawu, co opisano na jednej z poprzednich stron. Miejsca te oddalone są o 10 minut marszu. Dla bezpieczeństwa turystów punkt widokowy zabezpieczono drewnianą barierką. Zimą podejście w pobliżu krawędzi jest ze względu na bezpieczeństwo zabronione.

Widok znad Polany

Polana jest jedną z karkonoskich łąk, jakie powstały wskutek wycięcia drzew (XVII w.) do produkcji węgla drzewnego. Wykorzystywano ją później do wypasu bydła. Na Polanie znajdują się torfowiska, których rozwój możliwy jest dzięki dużej dostawie wody z atmosfery i ze spływu powierzchniowego. Torfowiska to obszary dla Karkonoszy charakterystyczne. Wśród nich wyróżniają się torfowiska wysokie, zasilane na wierzchołkach jedynie wodami atmosferycznymi i torfowiska wiszące (stokowe) zasilane spływającą wodą.

fery i ze spływu powierzchniowego. Torfowiska to obszary dla Karkonoszy charakterystyczne. Wśród nich wyróżniają się torfowiska wysokie, zasilane na wierzchołkach jedynie wodami atmosferycznymi i torfowiska wiszące (stokowe) zasilane spływającą wodą.

Torfowisko wysokie na zrównaniu wierzchołkowym Karkonoszy oraz torfowisko wiszące (stokowe).

Dojście do punktu widokowego:

fotografię wykonano ze szlaku żółtego prowadzącego z Polany w kierunku grupy skalnej Pielgrzymy. Aby dostać się w to miejsce, można maszerować wcześniej szlakiem niebieskim ze Świątyni Wang w Karpaczu (łączny czas przejścia ok. 1 godziny 10 minut) lub zielonym z Rozdroża Łomnickiego w Karpaczu przy dolnej stacji wyciągu narciarskiego na Kopę (ponad 1,5 godziny). Szlak żółty na Polanę prowadzi także doliną Jodłówki z Borowic (1,5 godziny marszu).

Widok z Pielgrzymów

Kowarski Grzbiet

Czarny Grzbiet

Śnieżka (1602 m n.p.m.)

spekania wzdłuż ciosu
skał granitowych

Kocioł Małego Stawu

Kocioł Wielkiego Stawu

Stonecznik

Pielgrzymy są jedną z najbardziej charakterystycznych grup skalnych w Karkonoszach. Na powierzchni skałek o wysokości do 25 m doskonale widoczne są re-

gularne szczeliny, tworzące się wzdłuż tzw. ciosu granitowego – zbioru seryjnych spękań wykształconych w układzie prostokątnym.

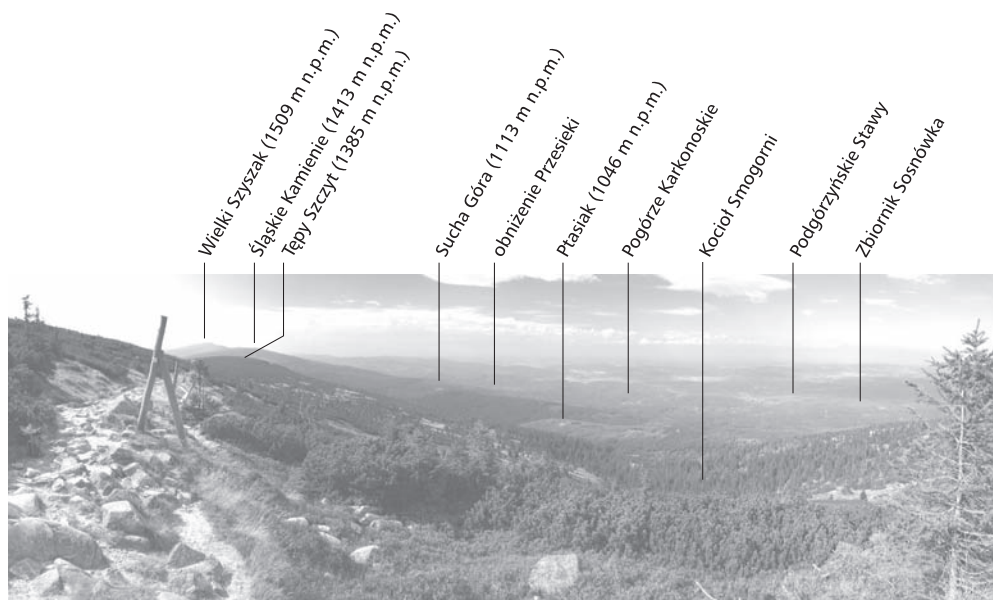

Powstanie karkonoskich skałek związane jest ze różnicowaniem odporności na wietrzenie ośrodka skalnego, a także od działania procesów erozyjnych na powierzchni Ziemi. Elementy podłoża o większej odporności na wietrzenie zostają wyreperowane ze zwietrzliny (kaszy granitowej), która podlega sukcesywnemu wymywaniu dzięki długotrwałym procesom erozyjnym. W efekcie na wietrzejącej i denudowanej powierzchni stokowej pozostają trzony najodporniejszych elementów skalnych. Przykład wietrzenia selektywnego w ścianie odstonięcia na Straconce k. Miłkowa (Szubieniczna Góra).

Dojście do punktu widokowego: wycieczkę w kierunku Pielgrzymów dobrze rozpocząć od Świątyni Wang w Karpaczu, idąc szlakiem niebieskim, a od Polany szlakiem żółtym (ok. 1 godzina 20 minut marszu). Pielgrzymy minimy także w drodze powrotnej z Grzbietu Głównego, schodząc szlakiem żółtym obok skałki Słonecznik (20 minut marszu). Szlak żółty prowadzi przez obszary podmokłe nad samą Polaną oraz pokonuje stromy stok poniżej Pielgrzymów. Na jego trasie wybudowano liczne kładki i drewniane stopnie.

Widok na Kocioł Smogorni

Okolice szczytu Smogornia obfitują w formy tworzące się w klimacie zimnym – glacialnym i peryglacialnym. Szczyt pokrywa rumowisko skalne podlegające niegdyś przemieszczaniu w wyniku procesów mrozowych i grawitacyjnych. Poniżej Smogorni znajduje się fragment stoku o wklęsłym profilu podłużnym i po-

przecznym (stok zbieżny). Ponieważ nie znaleziono tutaj śladów erozyjnej bądź akumulacyjnej działalności lodowca, zagłębienie to kwalifikować można nie jako kar lodowcowy, ale raczej niszę niwalną – wytworzoną w wyniku erozyjnego oddziaływania na podłoże mas śniegu.

Schodowy profil pokrywy głazowo-blokowej na Smogorni

Dojście do punktu widokowego: fotografia została wykonana ze szlaku czerwonego, grzbietowego, na odcinku między Słonecznikiem a Przełęczą Karkonoską. Najszybciej można się tu dostać z Karpacza Wang szlakiem niebieskim na Polanę, potem zielonym nad Kocioł Wielkiego Stawu i czerwonym obok Słonecznika (czas przejścia ok. 2 godziny 20 minut). Można tu także wspiąć się z Przesieki przez Przełęcz Karkonoską (niebieski szlak prowadzący stromą drogą asfaltową).

Widok ze stoku Małego Szyszaka

Karkonosze rozdziela Przełęcz Karkonoska – rozległe siodło w obrębie Grzbietu Głównego o osi znajdującej się na wysokości 1198 m n.p.m. – ponad 200 m niżej niż pobliskie wzniesienia. Przedłużeniem

obniżenia Przełęczy Karkonoskiej na zachodzie jest Przełęcz Dołek. Obniżenia te są rozdzielone wzniesieniem Ptasiego Kamienia.

Przełęcz Karkonoska widziana ze Śląskich Kamieni.

Dojście do punktu widokowego: Mały Szyszak znajduje się w niewielkiej odległości od Przełęczy Karkonoskiej (15 minut podejścia szlakiem czerwonym w kierunku Równi pod Śnieżką). Do Przełęczy Karkonoskiej maszeruje się ok. 2 godziny z Przełęczy pod Śnieżką. Podchodzi się tu mozolnie z Przesieki szlakiem niebieskim lub z Jagniątkowa szlakiem czarnym i dalej czerwonym. Przejście na Przełęcz Karkonoską ze Szrenicy (na którą można dostać się koleją krzeselkową ze Szklarskiej Poręby) zajmuje w zależności od tempa marszu ok. 3–3,5 godzin.

Widok z Pasiek przy źródłiskach Podgórnej

Wypływ wód w podcięciu torfowiska wysokiego na grzbiecie Karkonoszy.

Obszary źródłiskowe największych rzek Karkonoszy mają z reguły postać rozległych nisz źródłiskowych – amfiteatralnych zagłębień w górnych partiach gór, poniżej górnego załomu stoku.

Woda pojawia się na powierzchni terenu dzięki wypływowi szczelinowemu (wypływy skoncentrowane) oraz wyciekom, wysiękom i młakom (wypływy nieskoncentrowane). Swoistym rezerwuarem wody są także torfowiska wysokie.

Spływ wody odbywa się korytami rzecznyymi o charakterze żwirowym, miejscami, wyjątkowo również po litej skale (koryta skalne).

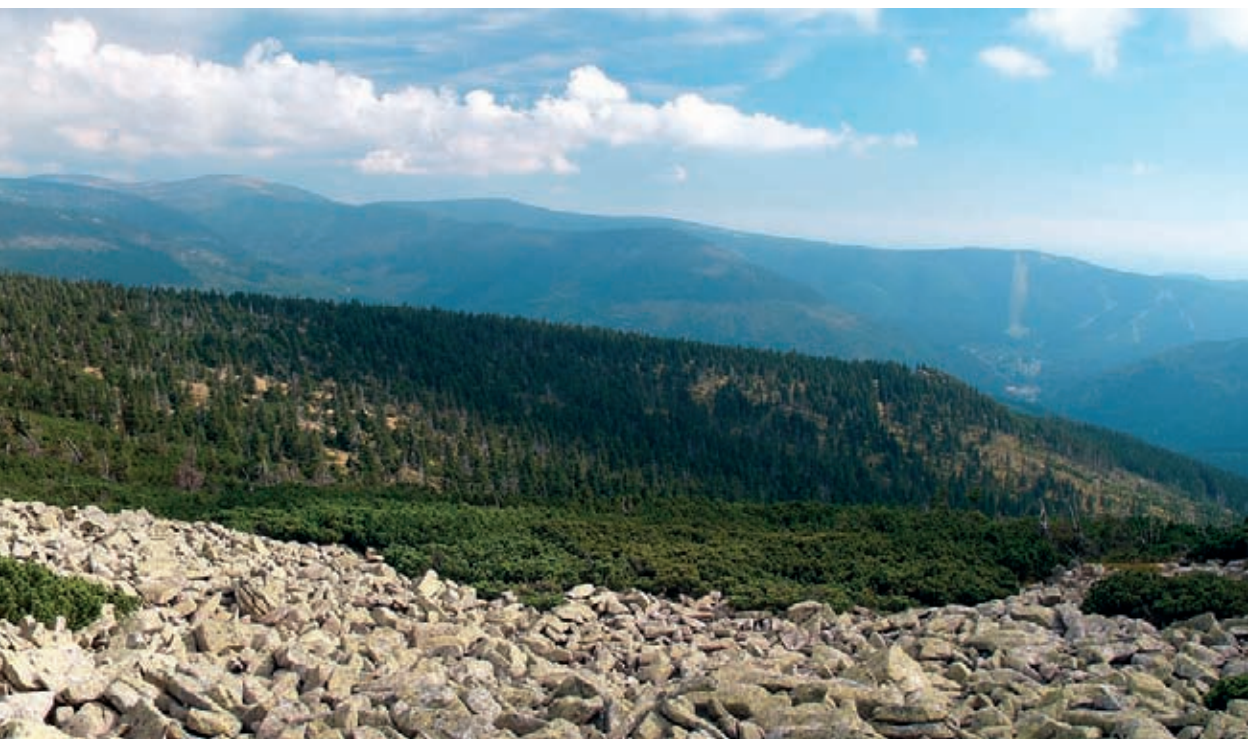
Dojście do punktu widokowego:

do nisy źródłiskowej rzeki Podgórnjej biegnie szlak zielony łączący Polanę z Przełęczą Karkonoską. Z Polany i dalej przez Pielgrzymy, do których dojście z Karpacza opisano na poprzednich stronach, idzie się tutaj ok. 60 minut. Z Przełęczy Karkonoskiej wędrówka trwa ok. 30 minut. Szlak przecina torfowiska stokowe (torfowiska wiszące) i na wielu odcinkach prowadzi specjalnymi, drewnianymi pomostami. Jest stosunkowo mało uczęszczany.

Widok z Czeskich Kamieni w kierunku wschodnim

W morfologii Karkonoszy dominuje Grzbiet Główny o równoleżnikowym przebiegu. Masyw ten ma jednak kilka poprzecznych do siebie grzbietów. Po północnej stronie gór są to np. Długi Grzbiet i Hut-

niczy Grzbiet. Powstały one przez rozcięcie masywu głębokimi dolinami rzecznyymi. Na panoramie widać grzbiet odchodzący w kierunku południowym.

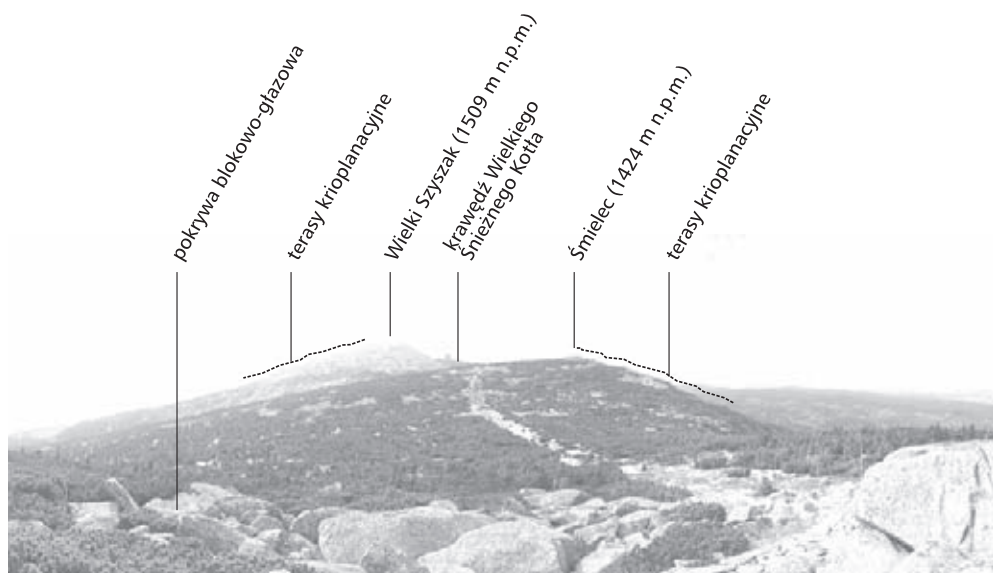

Nazwa szczytu Czeskie Kamienie wzięła się od grupy skalnej wieńczącej tę kulminację.

Dojście do punktu widokowego: do Czeskich Kamieni dostać się można jedynie szlakiem czerwonym prowadzącym wzdłuż Grzbietu Głównego Karkonoszy. Najbliższy łącznik tego szlaku z karkonoskimi miejscowościami to Korolowa Ścieżka – szlak niebieski z Jagniątkowa, prowadzący obok Czarnego Kotta Jagniątkowskiego. Dojście nim z okolic domu Hauptmana w Jagniątkowie zajmie ok. 3 godzin. Dotarcie tutaj szlakiem czarnym (tzw. drogą Petrówką) i potem czerwonym przez Śląskie Kamienie zajmie ok. 30 minut więcej, jednak nie umożliwi oglądania okolicy – droga na grzbiet prowadzi przez las.

Widok z Czeskich Kamieni w kierunku zachodnim

Patrząc na stoki Wielkiego Szyszaka, ale i wielu innych kulminacji w Karkonoszach, nietrudno dostrzec ich schodowy profil. Uważa się, że tego typu morfologia powstała w warunkach peryglacjalnych przez długotrwałe oddziaływanie na podłoże skalne śniegu i lodu.

Krioplanacja, o której mowa, a inaczej denudacja mrozowa, to w praktyce połączenie procesów wietrzenia mrozowego, niwacji (erozji śnieżnej) i soliflukcji (pełzanie wierzchniej warstwy gruntu).

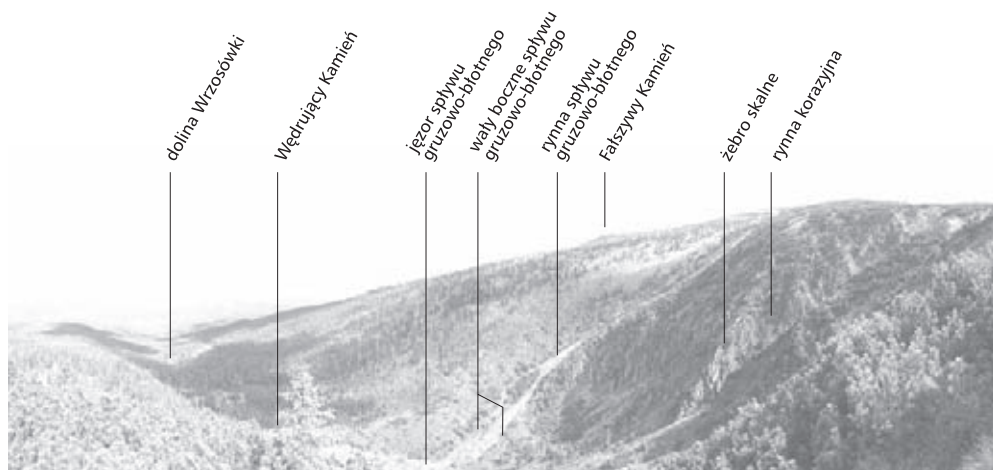

Klasyczne terasy krioplanacyjne na kopule Lučni hory w czeskiej części Karkonoszy

Dojście do punktu widokowego: z reguły Czeskie Kamienie odwiedzają turyści przemierzający Grzbiet Główny Karkonoszy, wędrujący ze Szklarskiej Poręby do Karpacza, najczęściej nocując w Schronisku Odrodzenie na Przetęczy Karkonoskiej. Dotarcie na Czeskie Kamienie szlakiem czerwonym ze stacji PKP w Szklarskiej Porębie, przechodząc obok Wąwozu Kamieńczyka, przez Hałę Szrenicką, Szrenicę i Wielki Szyszak, zajmie ok. 5 godzin.

Widok na Czarny Kocioł Jagniątkowski

Czarny Kocioł Jagniątkowski jest rzadziej odwiedzany przez turystów niż podobne formy polodowcowe w pobliżu Karpacza czy Szklarskiej Poręby. Mimo to prezentuje wszystkie typowe cechy krajobrazu gla-

cialnego. W jego dnie znajduje się tzw. Wędrujący Kamień. Powolny ruch luźnych bloków po powierzchniach stokowych jest możliwy dzięki działaniu lodu gruntowego.

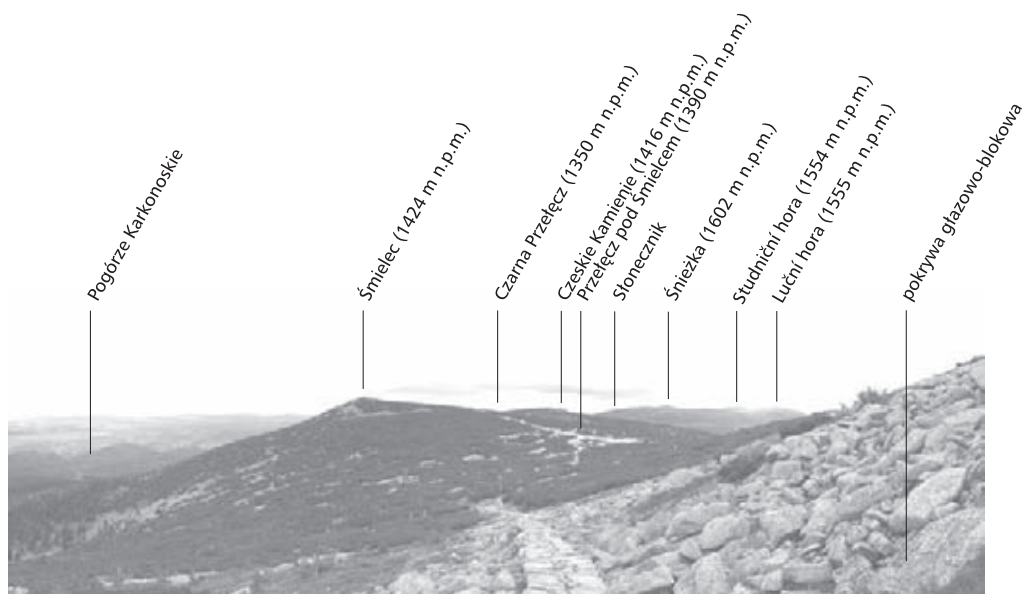

Widok z dna Czarnego Kotła Jagniątkowskiego.

Dojście do punktu widokowego: spojrzenie w głąb Czarnego Kotła Jagniątkowskiego jest możliwe ze szlaku niebieskiego, który wiedzie z Jagniątkowa w okolice Czarnej Przełęczy na Grzbiecie Głównym Karkonoszy. Jest to tzw. Korallowa Ścieżka. Po drodze można obserwować dolinę Wrzosówki przy grupie skalnej Paciorki. Dojście nad Czarny Kocioł Jagniątkowski zajmie 2,5 godziny.

Widok spod Wielkiego Szyszaka przy Przełęczy pod Śmiełcem

Rumowiska skalne, tak pospolite dla najwyższych partii Karkonoszy, są w rzeczywistości niezwykle urozmaicone. W skali całych gór budują je skały odmienne pod względem mineralogicznym i strukturalnym – zazwyczaj różne odmiany granitu (granit porfirowaty – centralny, równoziarnisty – grzbietowy, granofirowy – granit aplitowy).

Różne są wielkości elementów skalnych pokrywających karkonoskie stoki. Z reguły zwarte rumowiska składają się w przewadze z głazów (średnice 10 cm – 1 m) z blokami (pow. 1 m) i gruzem (ostrokrawędziste odłamki skalne mniejsze niż 10 cm). Największe

pojedyncze elementy skalne mogą mieć wielkość kilku metrów.

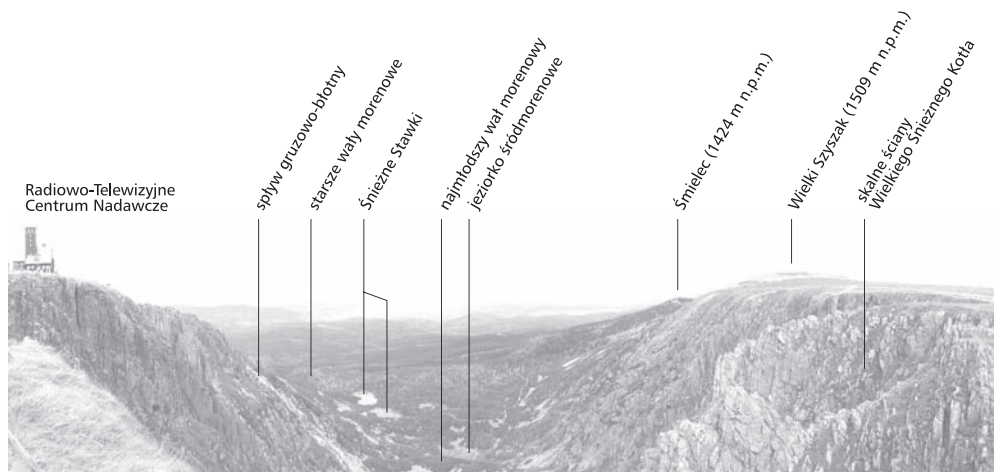
Genezy rumowisk skalnych upatrywać należy w procesach wietrzenia fizycznego, w tym w działaniu zjawisk mrozowych. Zamarzająca w szczelinach skał woda powoduje ich dezintegrację blokową i postępującą rozpad na mniejsze elementy.

W przeszłości, w zimnych okresach plejstocenu, fragmenty rumowisk skalnych stałe wypełnione masą śnieżno-lodową, mogły się grawitacyjnie przesuwać. Dziś często znikają pod okrywą kosodrzewiny.

Dojście do punktu widokowego: fotografię wykonano ze szlaku czerwonego obchodzącego od północy kopułę Wielkiego Szyszaka. Na Przełęcz pod Śmielcem, przez którą prowadzi ta trasa, można dostać się z Michałowic, wspinając się ok. 2 godzin szlakiem niebieskim. Z Przełęczy pod Śmielcem jest blisko do Schroniska pod Łąbskim Szczytem. Idąc od schroniska, należy podążać szlakiem czerwonym na Rozdroże pod Wielkim Szyszakiem, potem zakosami szlaku niebieskiego do góry (ok. 1,5 godziny marszu).

Widok znad Wielkiego Śnieżnego Kotła

Formy akumulacji materiału morenowego w dnie Kotła. W słońcu mienią się jeziorka śródmorenowe.

Widok z dna Wielkiego Śnieżnego Kotta.

Śnieżne Kotły to bliźniacze kary polodowcowe rozdzielone skalistą grzędą (Mały i Wielki Śnieżny Kocioł). Ich głębokość liczona od poziomu wierzchołki do dna sięga 300 m.

Wysokie skalne ściany Kottów są miejscem intensywnych ruchów masowych – odpadania elementów skalnych oraz spływów gruzowo-błotnych. Dno i przedpole Kottów jest domeną form akumulacji materiału morenowego z czasu plejstoceńskich zlodowaceń. Osobliwością są tutaj jeziorzka śródmorenowe. Z uwagi na mały obszar zasilania podlegają one silnym wahaniom poziomu wody.

W zachodniej ścianie Małego Śnieżnego Kotta odsłania się skała bazanitowa. Ma ona postać żyły przecinającej starsze od siebie, granitowe otoczenie.

Dojście do punktu widokowego: najpopularniejsza trasa nad krawędź Wielkiego Śnieżnego Kotta prowadzi szlakiem grzbietowym (czerwonym) od strony Szrenicy. Pokonanie tego dystansu zajmuje z reguły ponad 1 godzinę. Żeby Kotły podziwiać od dołu trzeba wyruszyć spod Schroniska pod Łąbskim Szczytem. Szlakiem zielonym, urokliwą Drogą nad Regłami nie można się jednak poruszać w okresie zimowym i wiosennym (szlak jest zamknięty).

Widok z Mokrej Drogi

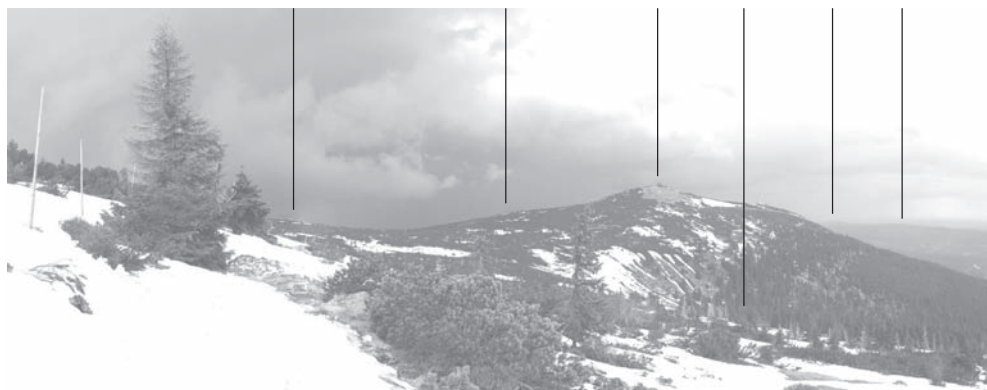
Twarożnik

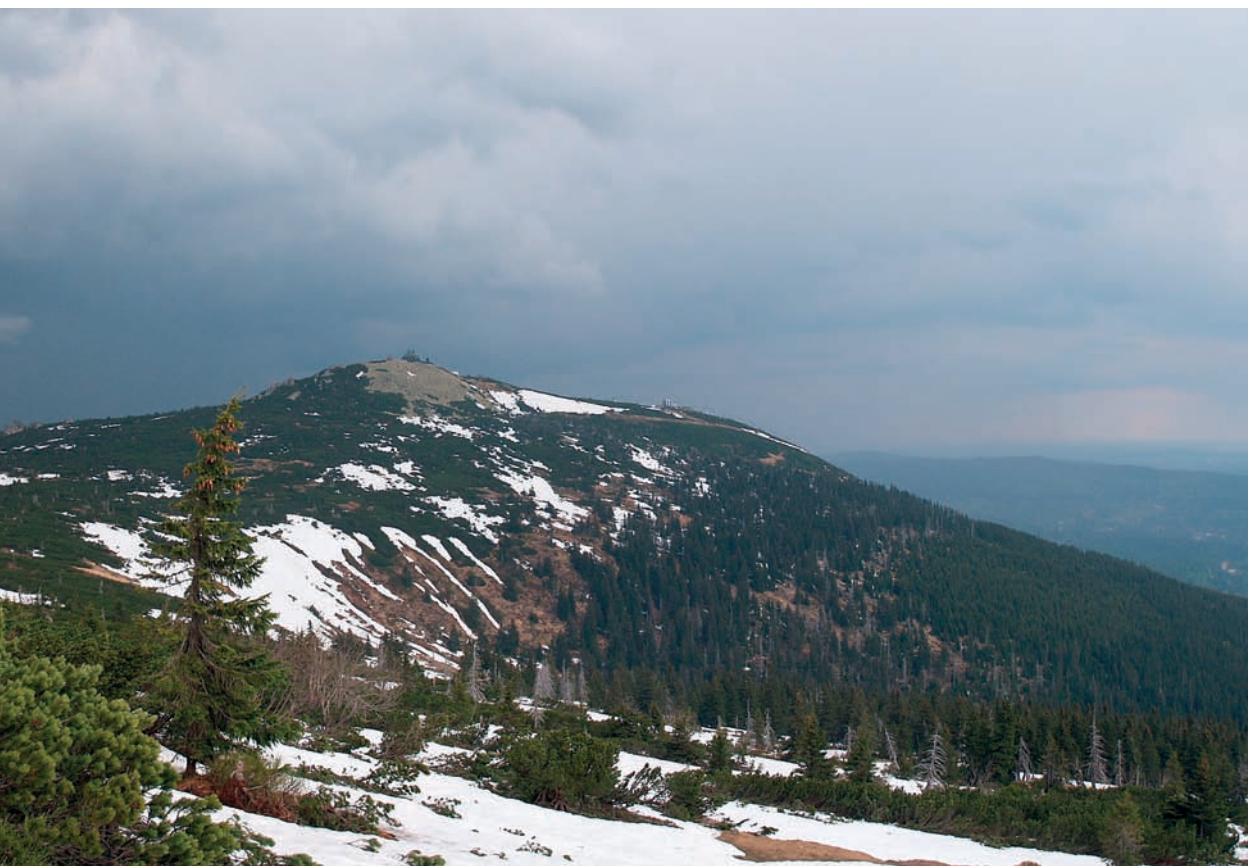
Trzy Świnki

Szrenica (1362 m n.p.m.)
nisza niwalna

Izerskie Garby
(1084 m n.p.m.)

Wysoki Kamień
(1058 m n.p.m.)

Z tzw. Mokrej Drogi, odchodzącej z wierzchołowy Grzbietu Głównego w kierunku Łabskiego Kotła, dobrze widać morfologię wzniesienia Szrenicy. Jej kopa wznosi się ok 100 m ponad pobliskie obniżenia przełęczowe. Pokryta jest grubofrakcyjnym rumowiskiem skalnym (głazy i bloki), a po obu jej stronach sterczą izolowane skałki, których spękania nawiązują do nachylenia obecnie wykształconego stoku. Północno-wschodni stok Szrenicy, tzw. Szrenicki Kocioł, ma wklęsły kształt. Jest to duża nisza niwalna, dająca początek licznym ciekom formującym Szrenicki Potok. Szrenica znana jest z surowego klimatu, na co wpływ

mają jej położenie i wysokość. Średnia temperatura powietrza wynosi tutaj ok. $+1,9\text{ }^{\circ}\text{C}$ (w styczniu jest to $-6,8\text{ }^{\circ}\text{C}$, w lipcu $+10,0\text{ }^{\circ}\text{C}$). Roczna suma opadów sięga 1429 mm, a maksima opadowe przypadają na maj i czerwiec.

Do specyficznych warunków zimowych na Szrenicy należy występowanie osadów mgielnych – szronu i szadzi. Topoklimat Szrenicy różni się przy tym od topoklimatu Śnieżki, której szczyt częściej znajduje się ponad poziomem chmur i otrzymuje mniejszą dostawę wilgoci (1102 mm rocznie).

Dojście do punktu widokowego: trasą Mokrej Drogi prowadzi szlak zielony. Biegnie przy górnej stacji wyciągu narciarskiego na Szrenicę, łączy się nieopodal skał Trzy Świnki z czerwonym szlakiem grzbietowym i odchodzi na Mokrej Przełęczy w kierunku Łabskiego Kotła i Schroniska pod Łabskim Szczytem. Ostatni w wymienionych odcinków przecina Szrenickie Mokradła. Dojście do tego punktu ze Szrenicy zajmie ok. 35 minut. Możliwości wejścia na Szrenicę przedstawione zostaną na następnych stronach.

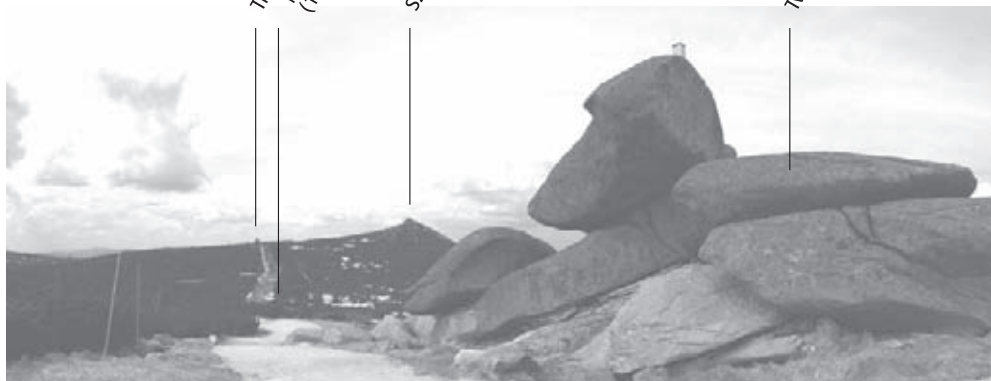

Widok z Twarożnika

Trzy Świnki
Mokra Przełęcz
(1260 m n.p.m.)

Szrenica (1362 m n.p.m.)

Twarożnik

Kształty, jak i same nazwy karkonoskich skałek są wprost fantastyczne. Zdarza się, że fragmenty skałek są ruchome, jak jest to w przypadku tzw. chybotków. Powierzchnię skałek urozmaicają różne formy mikro-

rzeźby granitu, w tym chyba najciekawsze kociołki wietrzeniowe, powstające na płaskich fragmentach skał o mniejszej odporności na wietrzenie.

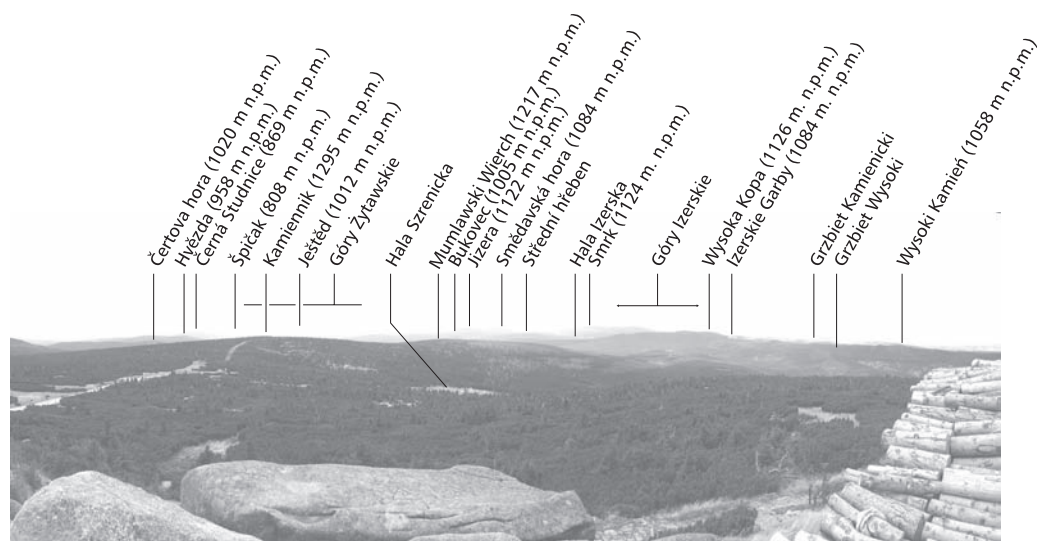
Chybotek w Szklarskiej Porębie z górnym blokiem dającym wprawić się w ruch oraz kociołki wietrzeniowe wypełnione wodą, sfotografowane na Pielgrzymach.

Dojście do punktu widokowego:

Twarożnik mijają się na trasie ze Szrenicy przez Łabski Szczyt w kierunku Wielkiego Szyzaka lub podczas dłuższych wędrówek szlakiem grzbietowym. Przejście szlakiem czerwonym od Szrenicy nie powinno zająć więcej niż 30 minut. Na szlaku spotkamy wielu turystów czeskich. Będąc w tym miejscu, warto zjechać za granicę i odwiedzić źródła Łaby, wykorzystując odbicie szlaku żółtego (między Twarożnikiem a Łabskim Szczytem).

Widok ze Szrenicy w kierunku południowo-zachodnim

Szczyt Szrenicy jest jednym z najlepszych punktów widokowych w Karkonoszach. Rozpościera się stąd widok zarówno na Kotlinę Jeleniogórską i jej obrze-

ża, jak i na dalsze zakątki Sudetów Zachodnich – Góry Izerskie, Góry Łużyckie i Góry Żytawskie (Sudety w niemieckiej Saksonii).

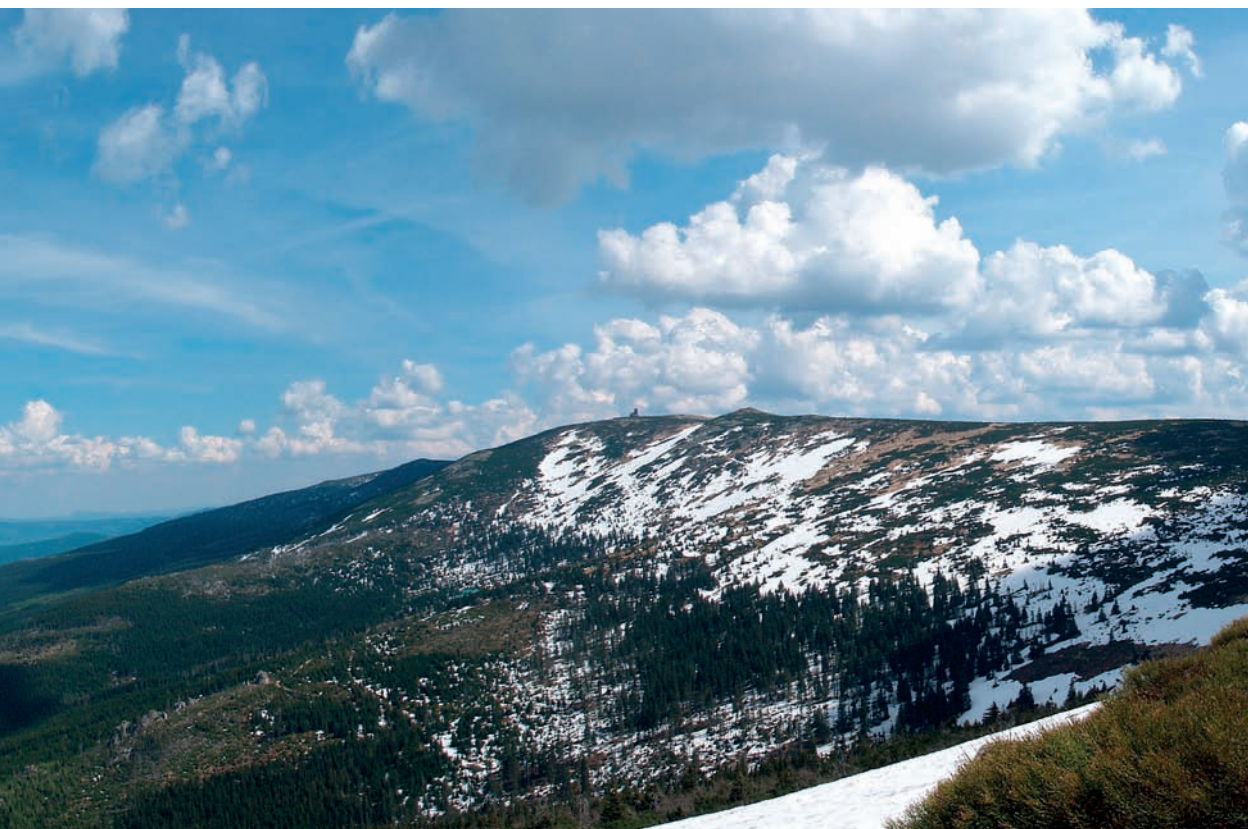

Przy odpowiednich warunkach pogodowych, tj. w czasie inwersji temperatury, najczęściej wczesnym raniem, można ze Szrenicy podziwiać morze mgieł – niskie chmury pokrywające dno Kotliny Jeleniogórskiej.

Morze mgieł w dnie Kotliny Jeleniogórskiej widziane ze stoku Szrenicy. Ponad niskie chmury wystają wzniesienia Pogórza Karkonoskiego z widoczną górą Chojnik. Na dalszym planie charakterystyczne podwójne wierzchołki Gór Sokolich.

Dojście do punktu widokowego: punkt widokowy znajduje się na tarasie przy Schronisku Szrenica.

Konfiguracja terenu sprawia, że obchodząc budynek możemy spoglądać swobodnie w każdym kierunku. Choć na Szrenicę najszybciej można dostać się wyciągiem krzesełkowym ze Szklarskiej Poręby Marysina, to zdobycie szczytu pieszo nie powinno być wielkim wyzwaniem. Można wykorzystać szlak czerwony, mijając po drodze Wodospad Kamieńczyka i Hałę Izerską. Wspinaczka zajmie ok. 1,5 godziny.

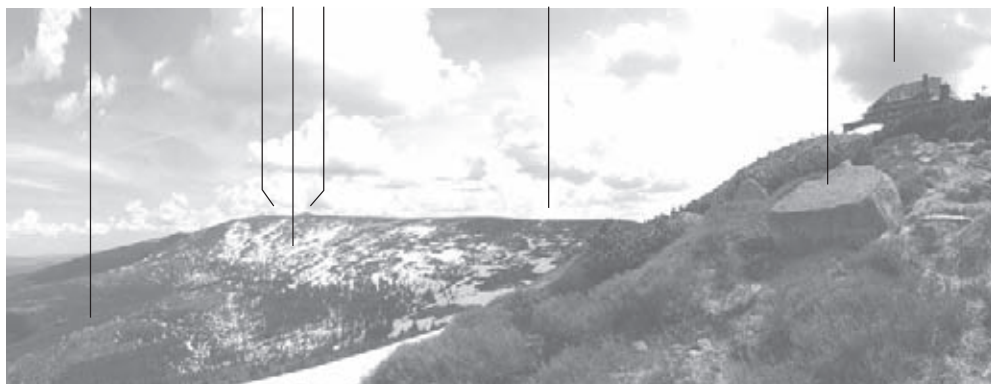
Widok spod Szrenicy

Kukulcze Skały

Wielki Szyszak
(1509 m n.p.m.)
Łabski Kocioł
Łabski Szczyt
(1472 m n.p.m.)

Śląski Grzebień

luźny blok skalny
Szrenica
(1362 m n.p.m.)

Morfologia stoku Grzbietu Głównego po polskiej stronie gór jest silnie urozmaicona przez zagłębienia nisz niwalnych. Duże formy tego typu znajdują się na

wschód od Szrenicy – Kociół Szrenicy i Łabski Kociół. Największą, niechlubną sławę ma jednak nisz niwalna w Karkonoszach Wschodnich – Biały Jar. Zimą jest to miejsce powszechnego występowania lawin śnieżnych. 20 marca 1968 roku lawina porwała tam 24 turystów, z których przeżyło tylko 5 osób.

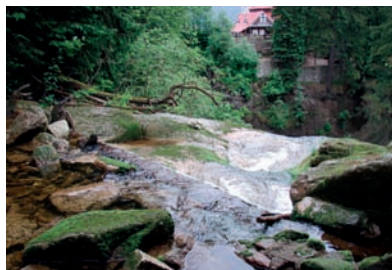
Obecnie szlaki prowadzące przez miejsca zagrożone lawinami są zimą zamykane.

Nisza niwalna Białego Jaru widziana z Karpacza. W jej zagłębieniu płyty śniegu mogą utrzymywać się do wczesnego lata.

Dojście do punktu widokowego: fotografię wykonano ze szlaku czarnego, na podejściu od górnej stacji wyciągu krzesełkowego na Szrenicę do Schroniska Szrenica. W przeciwnym kierunku szlak prowadzi do skał Końskie Łby. Opis, jak dotrzeć na Szrenicę znajduje się na poprzednich stronach.

Widok na Wodospad Szklarki

Marmity nad progiem Wodospadu Kamieńczyka.

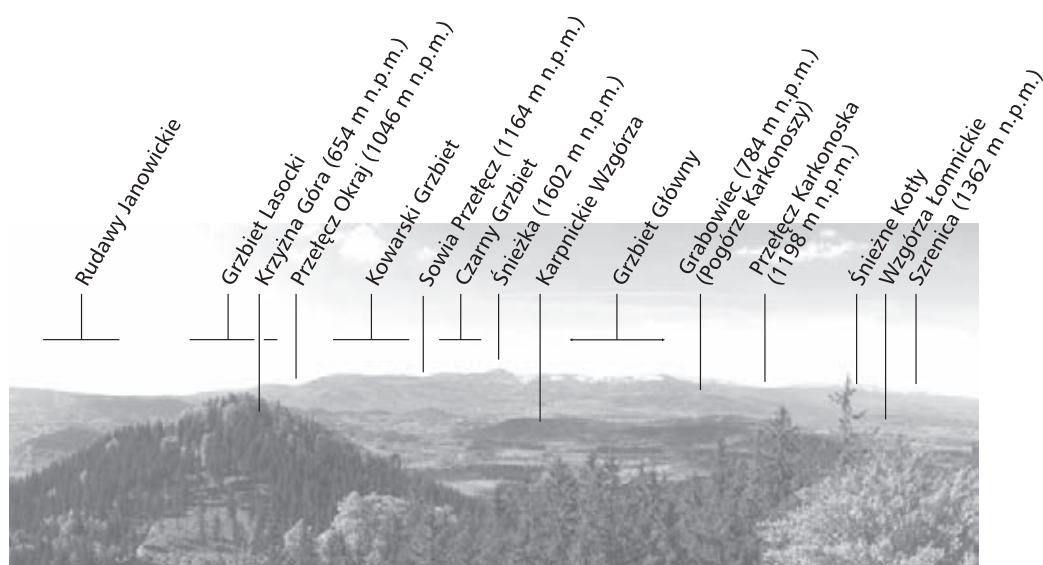
Wodospad Szklarki jest miejscem, gdzie można śledzić skutki procesów fluwialnych (rzecznych) oddziałujących na podłoże skalne. Próg obecnego wodospadu cofa się w wyniku erozji wstecznej. Pod wodospadem istnieje kocioł eworsyjny – zagłębienie powstałe w wyniku ruchu wirowego wody i tarcia elementów rumowiska o litą skałę. Na odcinku poniżej wodospadu erozja wgłębna rzeki kształtuje dolinę jarową

o stromych, niekiedy pionowych ścianach skalnych. W dnie koryta rzecznoego zalegają bloki przesuwane jedynie podczas największych wezbrań. Tam, gdzie woda żłobi koryto skalne, mogą pojawiać się owalne zagłębienia eworsyjne, zwane marmitami. Marmity łatwo znaleźć w korytach rzek Kamiennej i Łomnicy. Widoczne są także nad progiem wodospadu Kamieńczyka.

Dojście do punktu widokowego: Wodospad Szklarki można podziwiać po przejściu dnem skalnego jaru, jaki został uformowany przez rzekę. Trasa wiedzie od doliny Kamiennej w Szklarskiej Porębie (przy głównej drodze Szklarska Poręba – Jelenia Góra) szlakiem czarnym i niebieskim. Będzie to kilkuminutowy spacer. Przy samym wodospadzie znajduje się Schronisko Kochanówka.

Widok z Sokolika w Górach Sokolich

Masyw Karkonoszy jest dobrze widoczny z wielu miejsc w Sudetach Zachodnich i Środkowych oraz z wierzchołków najwyższych wzniesień w Sudetach Wschodnich. W warunkach dobrej widoczności można go wypatrzeć także z dalej położonych obszarów. Najlepszymi miejscami do podziwiania panoramy Karkonoszy mogą być: Kruczy Kamień (Góry Krucze),

Skalnik (Rudawy Janowickie), Przetęcz Radomierska i Góra Szybowcowa (Góry Kaczawskie), Sokolik i Krzyżna Góra (Góry Sokole), Złoty Widok pod Grodną i Witosza (Wzgórza Łomnickie), Zakręt Śmierci i Wysoki Kamień (Góry Izerskie), Wojcieszycze (kraj Wysoczyzny Rybnicy) i wiele innych.

Pokryty śniegiem grzbiet Karkonoszy widziany ze Szczelińca w Górach Stołowych.

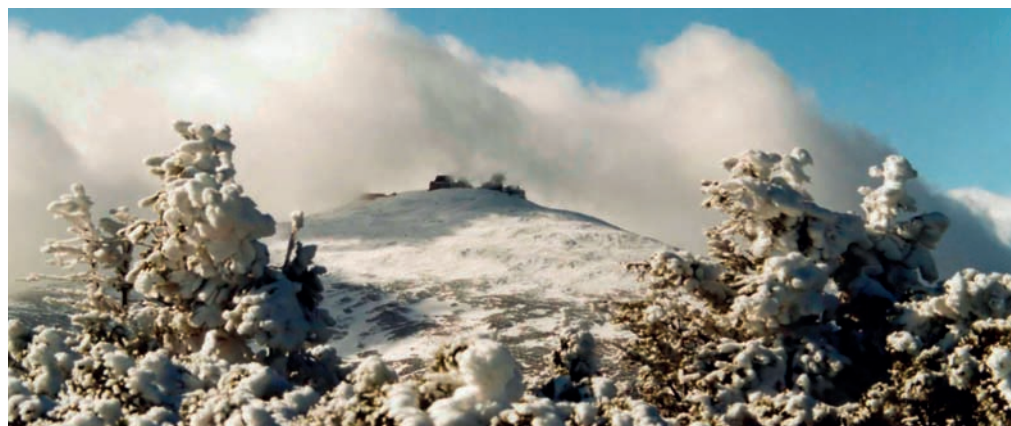
Dojście do punktu widokowego: Sokolik jest bliźniaczym do Krzyżnej Góry szczytem Gór Sokolich, a na skałach tworzących jego wierzchołek wybudowano platformę widokową, do której prowadzą spiralne, metalowe schody. Wejście na Sokolik odbywa się szlakiem czerwonym prowadzącym spod schroniska Szwajcarka. Można się tam dostać z Trzcianka: szlakiem niebieskim pod Sokolik lub żółtym do Szwajcarki. W każdym przypadku będą to kilkudziesięciminutowe spacerki.

Kocioł Małego Stawu we wschodniej części Karkonoszy. Nad brzegiem Małego Stawu wznosi się drewniany budynek Schroniska Samotnia. Rynny korazyjne, zwane potocznie żlebami, rozcinające ściany Kotła, mają swoje nazwy własne – od lewej będzie to Żleb Magdy (zasłonięty drzewami), Żleb Siałomowy (Wielki), Żleb Prosty, Żleb Wężowy, Korytarz Liczyrzepy, Żleb Lejowy, Żleb Piarżysty, Żleb Litworowy i dalej na północ Żleb Wrota Przemysłników. Miejsca te tworzą w ziemi naturalne tory lawin śnieżnych. Rynny korazyjne rozdzielone są żebrami skalnymi, tzw. grzędami, np. Łalką i Piramidą ograniczającą z dwóch stron Żleb Lejowy (górna część Kotła, na środku fotografii, podkreślony przez śnieg zalegający w charakterystycznym kształcie lejka).

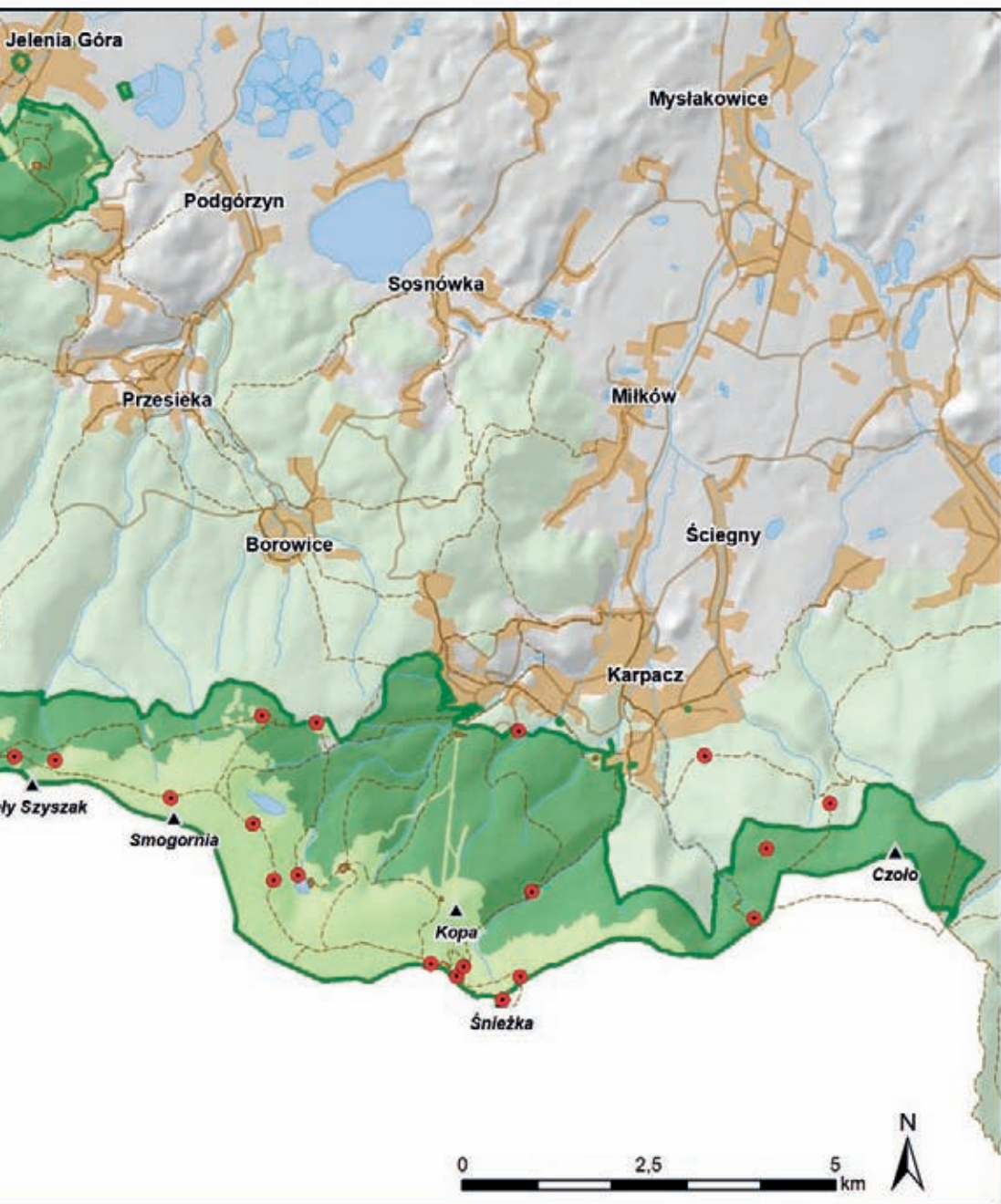
Skąła Słonecznik, górująca na Grzbiecie Głównym Karkonoszy, nieopodal krawędzi Kotła Wielkiego Stawu, jest dobrze widoczna z wielu miejsc w Karkonoszach.

Śnieżka, widziana od strony Czarnego Grzbietu, odsoniła się na chwilę z gęstych chmur. Na szczycie tym notuje się rekordowe prędkości wiatru. Jest to najbardziej wietrzne miejsce w Sudetach i jedno z najbardziej wietrznych w całej Europie.

Uproszczony plan sytuacyjny tras turystycznych i obiektów przedstawionych w opracowaniu

Fragment Grzbietu Głównego nad Śnieżnymi Kotłami widziany w dużym przybliżeniu od strony wschodniego stoku Szrenicy

Zdeformowana skałka na szczycie Skalnego Stołu, zbudowana z łupków metamorficznych (serycytowo-chlorytowo-kwarcowych)

Notatki

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

Notatki

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

Karkonoski Park Narodowy

ul. Chałubińskiego 23
58-570 Jelenia Góra, tel. 75 75 537 26
sekretariat@kpnmab.pl
www.kpnmab.pl

ISBN: 978-83-64528-76-7